

LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO LÄN

Risk- och sårbarhetsanalys 2015

Länsstyrelsen
Örebro län
Publ.nr 2015:30

Information

Publ. nr	2015:30
Omslagsfoto:	Översvämning i Hallsberg, NA Övriga bilder: Mostphotos
Bilder	Brand s.17 Mostphotos Nerikes Brandkår s.19 Stefan Hazianastasiou – NA Infrastruktur s.22 Mostphotos Poliser s.26 Mostphotos Kor s. 29 Mostphotos Översvänningsbild s. 32 Länsstyrelsen
Bakgrundskarta:	© Lantmäteriet 2012. Ur GSD-produkter ärende 106-2004/188 TT
Titel:	Risk- och sårbarhetsanalys 2015
Utgivare:	Länsstyrelsen i Örebro län
Beställningsadress:	Länsstyrelsen i Örebro län, 701 86 Örebro
Tfn växel:	010-224 80 00
E-post:	orebro@lansstyrelsen.se
Kontaktperson:	Maria Nordqvist Telefon 010-224 82 65 E-post: maria.nordqvist@lansstyrelsen.se
Copyright:	© Länsstyrelsen i Örebro län 2015

Förord

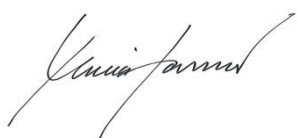
Länsstyrelsen sammanställer årligen en regional risk- och sårbarhetsanalys i enlighet med förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap och förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2015:3).

Den regionala risk- och sårbarhetsanalysen omfattar såväl Länsstyrelsen som myndighet, som länet och är en del av en ständigt pågående process för att bygga upp en god krisberedskap i länet. Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att den ska utgöra en grund för det förebyggande krisberedskapsarbetet i länet. Risk- och sårbarhetsanalysen ska också ge en bild av vilka risker, hot och sårbarheter som finns i Örebro län och vilken förmåga vi har att motstå och hantera dessa, så att krisberedskapsarbetet kan inriktas på ett effektivt sätt.

En förhoppning är också att analysen ska vara intressant för allmänheten och att de genom rapporten, kan öka sin medvetenhet om de risker som finns samt länets förmåga att hantera dessa.

Rapporten har sammanställts av Maria Nordqvist, krisberedskapshandläggare på enheten för Kommunikation och Krisberedskap.

2015-10-19

Maria Larsson
Landshövding

Maria Nordqvist
Handläggare Krisberedskap

Sammanfattning

2015 års regionala risk- och sårbarhetsanalys ger en bild av vilka risker och hot som kan inträffa i Örebro län och vilken förmåga vi har att motstå och hantera kriser och samhällsstörningar.

Länsstyrelsen i Örebro län har identifierat 27 risker och hot som kan medföra betydande konsekvenser för länet. Konsekvensernas omfattning påverkas av den förmåga som finns att förebygga och hantera kriser. Farligt gods är den risk som Länsstyrelsen och länets krisberedskapsaktörer lyfter fram som den största risken i länet. Örebro län är ett transportlän och på länets vägar och järnvägar transporteras dagligen stora mängder farligt gods. I länet finns också ett flertal farliga verksamheter som hanterar en mängd farliga ämnen, vilka utgör en potentiell risk för omgivningen.

Allvarliga konsekvenser av olika händelser drabbar främst samhällets funktionalitet via störningar inom elförsörjningen, dricksvattenförsörjningen, elektroniska kommunikationer samt hälso- och sjukvård och omsorg. Genom länet löper viktiga förbindelser för landets elförsörjning och för elektronisk kommunikation.

Under 2015 inträffade ett flertal händelser som är intressanta ur ett krishanteringsperspektiv. Hallsbergs kommun och Kumla kommun drabbades i september av ett kraftigt skyfall. Även den ansträngda flyktingsituationen under hösten innebar samordning och samverkan i länet.

Länsstyrelsen har under året arbetat med att minska risken för och konsekvenserna av samhällsstörningar, kriser och olyckor på flera olika sätt. Varje år genomför Länsstyrelsen olika övningar och utbildningar för att stärka samverkan i länet. Samverkan är en framgångsfaktor för förbättrad beredskap och minskad sårbarhet vid krissituationer i länet. För att länet ska kunna fungera vid en kris måste de ansvariga redan innan krisen ha förberett sig genom samverkan och olika nätverk. Samarbetet bygger på det kunskapsbyte som sker mellan aktörer i länet.

Sammanfattningsvis och fortsättningsvis är det viktigt att arbeta för ett utvecklat regionalt samarbete och verka för att länet ska kunna agera ännu mer samordnat vid samhällsstörningar och kriser.

Begrepp och termer

Förmåga

Här avses krishanteringsförmåga och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar.

Geografiskt områdesansvar

Att det inom ett geografiskt område finns ett organ som ansvarar för inriktning, prioritering och samordning av tvärsektoriella åtgärder före, under och efter en kris. Detta ansvar finns på tre nivåer: lokal nivå (kommun), regional nivå (länsstyrelse) och nationell nivå (regeringen).

Krisberedskap

Förmågan att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer.

Krishantering

Med krishantering avses den mer omedelbara och operativa hanteringen av en händelse eller störning som inträffat i samhället.

Hot

Omfattar en aktörs kapacitet och avsikt att genomföra skadliga handlingar. Ett hot kan även bestå av en händelse eller en företeelse som i sig framkallar fara mot något eller någon utan att det i sammanhanget förekommer aktörer med kapacitet och avsikt att orsaka skada.

Kris

En händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället och hotar grundläggande värden och funktioner. Kris är ett tillstånd som inte kan hanteras med normala resurser och organisation. En kris är oväntad, utanför det vanliga och vardagliga. Att lösa krisen kräver samordnade åtgärder från flera aktörer.

Kritiska beroenden

Beroenden som är avgörande för att samhällsviktiga verksamheter ska kunna fungera. Sådana beroenden karaktäriseras av att ett bortfall eller en störning i levererade verksamheter relativt omgående leder till sådana funktionsnedsättningar som kan få till följd att en allvarlig kris inträffar.

Risk

En sammanvägning av sannolikheten för att en händelse ska inträffa och de (negativa) konsekvenser händelsen kan leda till.

Risk- och sårbarhetsanalys

Samlad analys av ett systems risker och sårbarheter.

Samhällsviktig verksamhet

En samhällsviktig verksamhet uppfyller minst ett av följande villkor:

- Ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad allvarlig kris i samhället ska kunna hanteras så att skade-verkningarna blir så små som möjligt.

Styrel

Identifiering och prioritering av samhällsviktiga elanvändare

Sårbarhet

De egenskaper eller förhållanden som gör ett samhälle, ett system, eller egendom mottagligt för de skadliga effekterna av en händelse.

Sociala risker

En social risk är sannolikheten för oönskade händelser, beteenden eller tillstånd med ursprung i sociala förhållanden och som har negativa konsekvenser för det som bedöms vara skyddsvärt.

Social oro

Olika typer av utfall eller angrepp på det som samhällets institutioner ser som en önskvärd social ordning, det skyddsvärda.

Innehållsförteckning

Förord	1
Sammanfattning	3
Begrepp och termer	4
 1. Beskrivning av Länsstyrelsen och det geografiska området.....	7
1.1 Länsstyrelsen i Örebro län	7
1.2 Örebro län	8
1.3 Författningar som har beaktats i redovisningen av risk- och sårbarhetsanalysen..	10
 2. Beskrivning av arbetsprocess och metod	11
2.1 Uppdraget	11
2.2 Mål och syfte.....	11
2.3 Arbetsprocess för risk- och sårbarhetsanalysarbetet.....	12
2.4 Metod.....	12
2.5 Deltagande interna, externa och privata aktörer	13
2.6 Material	13
2.7 Avgränsningar	13
2.8 Sekretess och spridning av materialet	13
 3. Identifierad samhällsviktig verksamhet av regional betydelse	14
 4. Identifierade kritiska beroenden för den identifierade samhällsviktiga verksamheten	15
 5. Identifierade och analyserade hot och risker för Länsstyrelsen och länets geografiska område.....	16
5.1 Identifierade hot och risker i länet	16
5.2 Naturolyckor och extrema väderhändelser	17
5.3 Andra olyckor.....	19
5.4 Teknisk infrastruktur och försörjningssystem	22
5.5 Antagonistiska hot och social oro	26
5.6 Sjukdomar.....	29
5.7 Klimatförändringar	31
5.8 Inträffade händelser i länet 2015.....	32

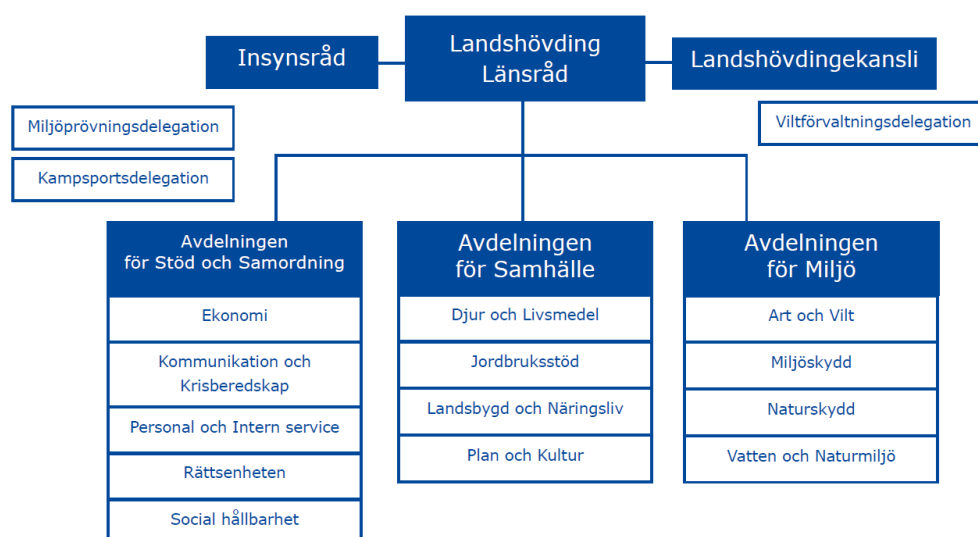
5.9 Riskanalys och riskvärdering	33
6. Bedömning av Länsstyrelsens generella krisberedskap.....	36
7. Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom Länsstyrelsen och dess geografiska område	37
8. Genomförda, pågående och planerade åtgärder sedan föregående rapportering	39
8.1 Utbildning och övning, analys och planering	39
8.2 Åtgärder som planeras för att stärka krisberedskapsförmågan.....	43
8.3 Vilka dokument som innehåller mer detaljerade beskrivningar om det risk- och sårbarhetsreducerande arbetet	43
8.4 Behov av åtgärder som ligger utanför myndighetens ansvarsområde	44
9. Behov av ytterligare åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat.....	45
10. Källförteckning	49

1. Beskrivning av Länsstyrelsen och det geografiska området

1.1 Länsstyrelsen i Örebro län

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som finns nära människorna i varje län och är en viktig länk mellan människor och kommuner å ena sidan och regering, riksdag och centrala myndigheter å den andra sidan. Länsstyrelsen är en kunskapsorganisation som arbetar tvärssektoriellt med ett flertal olika sakfrågor. Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen i Örebro län har cirka 185 medarbetare. Organisationen är uppdelad på tre avdelningar som inom sig rymmer totalt tretton enheter.

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig för länet i de frågor som regleras av Förordning med länsstyrelseinstruktion (SFS 2007:825) samt Förordning om krisberedskap och höjd beredskap (SFS 2006:942).¹ Detta innebär att vara en länk mellan lokala och regionala aktörer och den nationella nivån. Inom Länsstyrelsens geografiska ansvarsområde ska samverkan och samordning ske för att uppnå en samlad krishanteringsförmåga och ett effektivt utnyttjande av samhällets resurser vid en kris. Länsstyrelsen ska tillhandahålla en samlad lägesbild som underlag för denna samverkan och samordning samt hålla regeringen underrättad. Länsstyrelsen ska verka för att regionala risk- och sårbarhetsanalyser sammanställs, samordna information till media och allmänhet. Dessutom ska Länsstyrelsen efter beslut av regeringen prioritera och inrikta statliga och internationella resurser som ställs till förfogande.

Länsstyrelsen har också tillsynsansvar gentemot länets kommuner inom vissa områden, bland annat enligt Lagen om skydd mot olyckor (2003:778) och uppföljningsansvar av

¹ Förordning med länsstyrelseinstruktion (SFS 2007:825), Förordning om krisberedskap och höjd beredskap (SFS 2006:942)

Länsstyrelsen har direkt operativt ansvar för räddningstjänsten vid en kärnteknisk olycka. Länsstyrelsen får också ta över ansvaret för räddningstjänsten vid omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst i de kommuner som berörs av insatserna.³ Vi ska även bistå Jordbruksverket vid hantering av smittsamma djursjukdomar enligt Epizootilagen.⁴

Risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) är en del i krishanteringssystemet. Länsstyrelsen ska årligen lämna en risk- och sårbarhetsanalys till regeringen som ska omfatta såväl Länsstyrelsen som myndighet, som länet.

Örebro län är ett nordiskt logistik- och transportcentrum där det löper transportflöden på både järnväg och väg, som är viktiga för hela landet. Detta gäller både gods- och persontrafik. Med sin nordsydliga sträckning knyter Bergslagsdiagonalen och Godsstråket genom Bergslagen ihop länet med Vätternbygden, Dalarna och Hälsingland. Europavägarna E18 och E20 samt Södra Stambanan och Mälarbanan kopplar samman

⁷ http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningssammansattning/Befolkningssstatistik/25788/25795/Kvartals-och-halvarssstatistik---Kommun-land-och-rikt/385459/

Stockholm med Göteborg och Oslo. Flygplatsen Örebro Airport kompletterar bilden av Örebro län som ett nav i ett dynamiskt nätverk av transporter och kommunikation.

På länets vägar och järnvägar transporteras dagligen stora mängder farligt gods. I Hallsberg finns även nordens största rangerbangård som genom sitt geografiska läge är en strategisk placering i Sveriges godsflöden och utgör navet i den svenska godstrafiken på järnväg.⁸ Genom länet löper också viktiga förbindelser för landets elförsörjning och för elektronisk kommunikation.

Flygplatsen Örebro Airport som är strategiskt belägen ca 12 km väster om Örebro, nära korsningen mellan E18 och E20, kompletterar bilden av Örebro län som ett nav i ett dynamiskt nätverk av transporter och kommunikation. Genom flygplatsens centrala läge och de goda kommunikationerna har länets företag, organisationer och invånare snabb och enkel tillgång till frakt-, charter- och reguljärverksamhet. Flygplatsen utgör tillsammans med MSB:s operativa verksamhet och dess centrallager i Kristinehamn ett nav för Sveriges internationella hjälpsändningar.

Örebro län ligger rent geografiskt skyddat från kraftiga väderstörningar. De största sjöarna är Vättern och Hjälmaren. Höga flöden kan balanseras av en nivåhöjning av Hjälmaren. Nivån för dimensionerande flöden sammanfaller med den nivå Hjälmaren hade före sjösänkningen i slutet av 1800-talet.

I länet finns ett flertal Sevesoanläggningar och farliga verksamheter som hanterar en mängd farliga ämnen, vilka utgör en potentiell risk för omgivningen.⁹ Exempelvis finns Ekokem (före detta SAKAB) i Kumla kommun som behandlar de flesta typer av farligt avfall.

1 januari 2015 bildades Polisregion Bergslagen som består av Dalarnas län, Värmlands län och Örebro län, vilka i sig utgör varsitt polisområde. Respektive polisområde är vidare indelat i lokalpolisområden. Polisregion Bergslagen leds från Örebro och har det samlade ansvaret för polisverksamheten inom regionen.

Den 1 januari 2015 gick Örebro läns landsting och Regionförbundet Örebro samman i Region Örebro län.

Räddningstjänsten i länet utgörs av två kommunala räddningstjänstförbund samt en som har ett civilrättsligt avtal. Nerikes Brandkår är det största kommunalförbundet där kommunerna, Örebro, Lekeberg, Kumla, Hallsberg, Laxå, Askersund, Nora och Lindesberg ingår. I Bergslagens räddningstjänst ingår Hällefors, Karlskoga och Degerfors samt Filipstad, Storfors och Kristinehamn som tillhör Värmlands län. Ljusnarsbergs kommun har ett civilrättsligt avtal med Västerbergslagens räddningstjänst i Ludvika.

⁸ Banverket: Anläggningsbeskrivning Hallsbergs rangerbangård

⁹ Lagen (SFS 1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor

1.3 Författningar som har beaktats i redovisningen av risk- och sårbarhetsanalysen

- Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- Lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrift (MSBFS 2015:5) om kommuners och landstings risk- och sårbarhetsanalyser;
- Epizootilag (1999:657)
- Lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor
- Förordning (1999:382) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor
- Lag (2006:263) om transport av farligt gods
- Förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare

2. Beskrivning av arbetsprocess och metod

2.1 Uppdraget

Länsstyrelsen ska årligen analysera risker och sårbarhet inom det geografiska ansvarsområdet samt värdera och sammanställa resultatet i en risk- och sårbarhetsanalys.¹⁰ I analysen ska Länsstyrelsen särskilt beakta:

- situationer som uppstår hastigt, oväntat och utan förvarning, eller en situation där det finns ett hot eller en risk att ett sådant läge kan uppstå,
- situationer som kräver brådskande beslut och samverkan med andra aktörer,
- att de mest nödvändiga funktionerna kan upprätthållas i samhällsviktig verksamhet, och förmågan att hantera mycket allvarliga situationer inom myndighetens ansvarsområde.

2.2 Mål och syfte

Den regionala risk- och sårbarhetsanalysen år 2015 är en del av en ständigt pågående process för att bygga upp en god krishanteringsförmåga i länet och stärka beredskapen.

Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att den ska utgöra en grund för det förebyggande krisberedskapsarbetet i länet samt att sammanställa kunskap om vad som kan hända, vilken förmåga vi har att hantera olika händelser och vilka konsekvenser olika händelser kan få, så att krisberedskapsarbetet kan inriktas på ett effektivt sätt. Analysen är även ett viktigt verktyg för Länsstyrelsens roll som geografiskt områdesansvarig och det framtida krisberedskapsarbetet i länet.

Målet och avsikten med risk- och sårbarhetsanalysen är att den ska ligga till grund för planering, olika åtgärder, utbildningar och övningar som ska höja krishanteringsförmågan i länet. En förhoppning är också att analysen ska vara intressant för allmänheten och att de, genom rapporten, kan öka sin medvetenhet om de risker som finns samt länets förmåga att hantera dessa.

Sammanfattningsvis är syftet med risk- och sårbarhetsanalysen följande:

- ge beslutsunderlag för beslutsfattare och verksamhetsansvariga,
- ge ett underlag för information om samhällets risker till allmänheten,
- ge underlag för samhällsplaneringen, samt
- bidra till att ge en riskbild för hela samhället.

¹⁰ Förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap, 9§

2.3 Arbetsprocess för risk- och sårbarhetsanalysarbetet

Dispositionen i årets risk- och sårbarhetsanalys följer MSB:s föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser.¹¹ I länet finns ett nätverk för risk- och sårbarhetsanalysarbetet och möten genomförs kontinuerligt för att gå igenom olika risker, hot och sårbarheter.

I början på 2014 startades en process inom arbetsgruppen för risk- och sårbarhetsanalyser i länet, för att likrikta presentation och sammanställning. Syftet var att öka jämförbarheten och skapa en gemensam grund för arbetet med kartläggningen av risker. Alla länets kommuner deltog med beredskapssamordnare, i gruppen fanns också beredskapssamordnare från Region Örebro län samt krisberedskapshandläggare från Länsstyrelsen i Örebro län. Flera mindre arbetsgrupper bildades för att titta på bland

annat, disposition, vad som ska ingå i varje riskområde, gemensamma typhändelser, definitioner av typhändelser, riskmatriser, skalor för sannolikhet och konsekvens samt osäkerhetsbedömning. Respektive arbetsgrupp träffades ett flertal gånger och resultatet presenterades sedan för alla i arbetsgruppen. Slutprodukten blev ett länsgemensamt stöd för redovisning av risk- och sårbarhetsanalyser.¹² Dokumentet är levande och utvecklas ständigt i samverkan mellan länets kommuner, Region Örebro län samt Länsstyrelsen. Målet är att dokumentet ska vara anpassat efter rådande rekommendationer och föreskrifter från MSB samt anpassat efter länets aktuella förutsättningar.

2.4 Metod

Under året har olika träffar, övningar och seminarier har arrangerats för att arbeta med risk- och sårbarhetsanalyser i länet där också andra centrala myndigheter har deltagit. Exempelvis har utbildningar inom kontinuitetshantering skett och två kommuner deltar i ett projekt för att genomföra kontinuitetsplanering. Alla länets samhällsviktiga verksamheter bjöds in för att diskutera kritiska beroenden, riskmatris och behov av samverkan för att nämna några aktiviteter. Riskidentifieringen utgår utifrån länets förutsättningar samt utifrån föregående års risk- och sårbarhetsanalyser. De risker och händelser som har identifierats är sådana som har bedömts utgöra en risk för länet. Riskidentifieringen baseras på ett urval av risker som kommuner och Region Örebro län har identifierat i sina risk- och sårbarhetsanalyser genom åren men även utifrån räddningstjänstens handlingsprogram. Alla risker har värderats utifrån sannolikhet och konsekvens samt en osäkerhetsbedömning. Länets riskvärdering bygger på resultatet från en workshop med kommunerna, polis, räddningstjänst och region Örebro län, workshopen med samhällsviktiga verksamheter samt efter avstämning med Länsstyrelsens olika enheter.

¹¹ MSBFS 2015:3

¹² Länsstyrelsen i Örebro län 2015, Örebro läns gemensamma stöd för redovisning av risk- och sårbarhetsanalyser

2.5 Deltagande interna, externa och privata aktörer

Länsstyrelsen har eftersträvat att involvera så många berörda krisberedskapsaktörer som möjligt i arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen. Sammanställningen av den regionala risk- och sårbarhetsanalysen bygger dels på internt arbete på Länsstyrelsen med gruppdiskussioner med handläggare och enhetschefer på enheterna Jordbruksstöd, Naturskydd, Vatten och naturmiljö, Social hållbarhet, Miljöskydd, Plan och Kultur, Landsbygd och Näringsliv samt Djur och Livsmedel. De externa aktörerna som deltagit i risk- och sårbarhetsanalysen är kommunernas beredskapssamordnare men även andra med expertkunskaper och nyckelfunktioner inom kommunerna, Region Örebro län, Polisregion Bergslagen samt räddningstjänsterna. Sedan några år tillbaka driver Länsstyrelsen även ett nätverk inom risk- och sårbarhetsanalysarbetet med företag från näringslivet och där bland annat E.ON, ICA, Preem, Skandia, Sveriges åkeriföretag, Länstrafiken, ÖBO och Green Cargo ingår.

2.6 Material

Materialet som analyseras och sammanställs bygger på länets kommuner och Region Örebro läns redovisade risk- och sårbarhetsanalyser samt ett flertal olika regionala och nationella rapporter och analyser. I sammanställningen ingår även erfarenheter från övningar och utbildningar men också erfarenheter från inträffade händelser under åren.

2.7 Avgränsningar

Utifrån de identifierade och värderade riskerna inom Länsstyrelsens ansvarsområde har en avgränsning skett. Att genomföra en förmåge- och sårbarhetsbedömning av alla identifierade risker och hot är tids- och resurskrävande och är inte rimligt att göra varje år. Detta innebär att det blir viktigt att alternera analyserade risker och hot från år till år så att fler områden analyseras över tid.

2.8 Sekretess och spridning av materialet

Denna risk- och sårbarhetsanalys är en öppen handling. Det finns ingen hemlig bilaga. Risk- och sårbarhetsanalysen publiceras på Länsstyrelsens externa webb. Risk- och sårbarhetsanalysen skickas per e-post till länets krisberedskapsaktörer och till andra myndigheter och företag som har deltagit i arbetet eller kan ha intresse och nytta av rapporten.

3. Identifierad samhällsviktig verksamhet av regional betydelse

Vid en allvarlig kris måste vårt samhälle fungera och därför är det viktigt att definiera vilka verksamheter som är nödvändiga för att kunna undvika eller hantera kriser. Vissa samhällsviktiga verksamheter och infrastrukturer måste fungera för att vi inte ska hamna i allvarliga kriser, vidare finns det verksamheter som måste kunna hantera kriser när de väl inträffar. Vad som är samhällsviktigt ur ett regionalt krishanteringsperspektiv kan variera beroende på vilka händelser vi ställs inför och i takt med att händelsen utvecklas. I Örebro län finns det ett flertal verksamheter som kan betraktas som samhällsviktiga ur ett regionalt krishanteringsperspektiv. Regionalt samhällsviktig verksamhet är verksamhet som vid ett bortfall eller en störning i verksamheten kan leda till allvarliga regionala konsekvenser. Underlaget från kommunernas identifiering av samhällsviktiga verksamheter i Styrelseprojektet och pandemiplanering har bland annat använts vid identifieringen av regionala samhällsviktiga verksamheter.¹³ De verksamheter i länet som bedöms vara samhällsviktiga ur ett regionalt perspektiv finns inom följande sektorer och bedriver följande verksamhet:

Sektorer	Exempel på identifierad verksamhet/funktion
Energiförsörjning	Produktion och distribution av el, fjärrvärme samt tillgången på drivmedel m.m. E.ON, Vattenfall och Fortum är de största elnätsföretagen i länet.
Finansiella tjänster	Betalningar. Kontantförsörjning som kontanthantering, betalningsförmedling, fondverksamhet och värdepapper m.m.
Handel och industri	Bygg- och entreprenadverksamhet, detaljhandel, tillverkningsindustrin m.m. Ekokem är Sveriges största behandlare av farligt avfall.
Hälso- och sjukvård samt omsorg	Akutsjukhus, psykiatri, primärvård, barnomsorg, smittskydd, läkemedelsdistribution, socialtjänst, funktionshindrade och äldre m.m. Tre akutsjukhus finns i länet, Universitetssjukhuset Örebro, Lindesbergs och Karlskoga lasarett. Smittskyddet i Örebro.
Information och kommunikation	Fast telefoni samt mobil telefoni, internet, IT-kommunikation, radio m.m. Kommunikationssystem i form av TV, Sveriges radio, Internet, tidningar, post, IT, webbaserad information och sociala medier.
Kommunalteknisk försörjning	Dricksvattenförsörjning, avloppshantering, renhållning, sophantering samt väghållning m.m.
Livsmedel	Dricksvatten. Tillverkning, distribution och kontroll av livsmedel m.m.
Offentlig förvaltning -ledningsfunktioner -stödfunktioner	Regional ledning.
Skydd och säkerhet	Polisregion Bergslagen, kommunal räddningstjänst, kriminalvård, Åklagarmyndigheten, domstolsväsende, militärt försvar, bevaknings- och säkerhetsverksamhet, alarmeringstjänst, m.m. Kriminalvårdsanstalterna Kumla och Hinseberg.
Socialförsäkringar	Offentliga trygghetssystem som utbetalning av pension, a-kassa, socialförsäkringar och försörjningsstöd m.m. Försäkringskassan finns i länet.
Transporter	Väg-, järnväg- och flygtransporter/logistik, kollektivtrafik m.m. Örebro flygplats. I Hallsberg finns nordens största rangerbangård.

Följande verksamheter har identifierats som samhällsviktig verksamhet för Länsstyrelsen:

- o Krishanteringsorganisation
- o EA-samordning, Lst EA
- o Växel
- o Arkiv

IT- verksamheten på Länsstyrelsen är en viktig funktion. Från och med 1 januari 2009 har länsstyrelserna en ny gemensam IT-enhet, med placering i Västra Götaland.

¹³ <http://energimyndigheten.se/styrelse>

4. Identifierade kritiska beroenden för den identifierade samhällsviktiga verksamheten

De största kritiska beroendena för den samhällsviktiga verksamheten i länet finns främst inom elförsörjning, kommunikation, infrastruktur, vattenförsörjning och drivmedel.

Vattenförsörjning Vattenförsörjningssystemen i länet är helt beroende av elektricitet för att driva reningsanläggningar, pumpar med mera. Därför finns ofta reservkraftsaggregat installerade men som i sin tur är beroende av vanligtvis diesel.	Drivmedel Dagens samhälle är i mycket hög utsträckning beroende av bränsleförsörjning i form av drivmedel för fordon samt bränsle för uppvärmning av fastigheter och som energikälla i industriprocesser. Drivmedel behövs för att driva både fordon och reservkraftverk.	Elektroniska kommunikationer Alla delar av samhället skulle drabbas i någon utsträckning om de elektroniska kommunikationerna föll bort. Tillsammans med elförsörjningen är de direkt avgörande för att upprätthålla normal funktion i vårt samhälle. Fungerande telefon- och dataförbindelser har stor betydelse för samhället. Utan dessa förbindelser blir det även svårt att samverka och samordna länet vid en kris. De mobila näten kräver kontinuerlig elförsörjning vilket gör dem sårbara.
Transporter/infrastruktur All samhällsviktig verksamhet är beroende av transporter och farbara vägar. Transportsektorn är beroende av infrastruktur, el, drivmedel, personal, elektroniska kommunikationer, orderhantering, logistikplanering och trafikledning. Tillgången till personal är ett stort beroende inom lastbilstransporter. För vägtransporter behövs bränsle i form av diesel och bensin.	Elförsörjning Alla verksamheter är beroende av elförsörjning. Elbortfall ger kännbara förluster och starttiden för att få igång stora processer är lång. Elavbrott i kombination med otillräcklig reservkraft kan ge många olika negativa effekter. Både elförsörjningen och elektroniska kommunikationer är beroenden av varandra för att fungera.	

Under hösten 2015 genomfördes en workshop med representanter från olika samhällsviktiga verksamheter i länet för att kartlägga kritiska beroenden. Elförsörjning, infrastruktur, information, vatten och bränsle till reservkraftsaggregat identifierades som de största kritiska beroendena. De samhällsviktiga verksamheterna påpekade att deras kritiska beroenden beror mycket på årstid och väderlek. Se tabell nedan för sammanställning från workshopen.

Sektor	Infrastruktur	Personal	Information/kommunikation	Kapital, varor och tjänster
Energiförsörjning	< 3 h Kunna ta sig fram på vägar.	< 3 h Beroende på när i veckan och tid på dygnet så påverkar det personaltillgången.	< 3 h Nå egen personal via tal. Kunna ge information till allmänhet och media men även få information från SMHL.	Finns ett litet lager hos grossister.
Hälsö- och sjukvård samt omsorg	< 3 h Ambulanser måste kunna ta sig fram. Behöver el, tillgång till vatten, kunna spola i toaletter.	< 3 h Stort behov av nyckelfunktioner, särskild kompetens	< 24 h	< 1 vecka
Information och kommunikation	< 1 vecka El, reservkraft och diesel.	< 24 h	< 3 h Kunna ge och inhämta information för att kunna sammanställa lägesbild.	< 1 vecka Behöver tankbilar efter några dagar för att köra reservdelar.
Offentlig förvaltning -ledningsfunktioner -stödfunktioner	< 3 h (väderbaserat) Farbara vägar, vatten och el.	< 3 h Nyckelpersoner, TiB	< 3 h (vid en inträffad händelse)	
Skydd och säkerhet	< 3 h Fungerande infrastruktur och reservkraft. Transporter av personal och förnödenheter.	< 3 h Nyckelfunktioner.	< 3 h Kunna kommunicera internt och externt.	< 24 h Livsmedel till personal.

5. Identifierade och analyserade hot och risker för Länsstyrelsen och länets geografiska område

5.1 Identifierade hot och risker i länet

Följande risker och hot har identifierats och anses utgöra en risk för länet. Sammanställningen ger även en bild av vilka konsekvenser olika händelser kan medföra om de inträffar.

Naturolyckor och extrema väderhändelser

1. Värmebölja
2. Storm
3. Snöoväder
4. Översvämningar
5. Skyfall
6. Ras och skred
7. Skogsbrand

Andra olyckor

8. Anläggningar med hantering av farliga ämnen
9. Farligt gods
10. Allvarlig händelse i publikt område
11. Stor trafikolycka (tåg/väg/flyg/båt)
12. Brand i särskilda objekt
13. Dammbrott
14. Kärnteknisk olycka

Teknisk infrastruktur och försörjningssystem

15. Störningar i dricksvattenförsörjningen och avloppssystem
16. Störningar i livsmedelsförsörjningen
17. Störningar i finansiella system
18. Störningar i elförsörjningen
19. Störningar i elektroniska kommunikationer
20. Störningar i värmeförsörjningen
21. Störningar i drivmedelsförsörjningen
22. Störningar i transporter

Antagonistiska hot och social oro

23. Terrorism och våldsbejakande extremism
24. Vansinnesdåd och pågående dödligt våld
25. Social oro

Sjukdomar

26. Pandemi/epidemi
27. Epizooti och zoonos

5.2 Naturolyckor och extrema väderhändelser

Det finns olika sorters extrema väderhändelser och en del är våldsamma, till exempel ett häftigt ösregn eller en storm. Andra byggs upp genom att någon viss väderlek dominerar under en längre tid, till exempel en värmebölja eller att det är osedvanligt kallt väder. En längre period med torka eller ihållande regnväder kan också leda till extrema förhållanden.¹⁴ En av klimatförändringarnas effekter är att det kommer bli allt vanligare med extrema väderhändelser som i sin tur kan ge ökade problem för olika samhällsviktiga verksamheter.¹⁵

5.2.1 Värmebölja

Värmebölja definieras av SMHI som en sammanhängande period då dygnets högsta temperatur överstiger 25°C minst fem dagar i sträck.¹⁶ Extrema och långvariga värmeböljor medför olika stora risker för olika individer beroende på deras hälsotillstånd. Det är framförallt sårbara grupper som äldre, sjuka och barn, som löper stor risk. Det kan även ge flera problematiska effekter på miljö, ekonomi och infrastruktur. Sammantaget kan det innebära sårbarhet för viktiga samhällsfunktioner som tillgång och kvalitet på vatten samt stora ekonomiska förluster i jord- och skogsbruket.¹⁷ Med ett varmare klimat ökar också problemen med skadegörare, växtsjukdomar och ogräs.¹⁸ Historiskt sett har en värmebölja drabbat länet vartannat år och frekvensen kommer sannolikt att öka, men med begränsade konsekvenser.¹⁹ Sommaren 2014 var varm och torr och SMHI använde sitt nya system med varningsmeddelanden, flera meddelanden utfärdades för Örebro län.

5.2.2 Storm

Kraftiga stormar där träd knäcks eller rycks upp med rötterna och elledningar som slits sönder kan få allvarliga konsekvenser för länet och samhället i form av skador på infrastruktur.²⁰ Stormarna Gudrun och Per påverkade länet till en viss del. Ett stort antal abonnenter blev utan el och fast telefoni, varför konsekvenserna bedömdes som mycket allvarliga. Tågsträckan Hallsberg-Mjölby stängdes av, vilket påverkade både person- och godstrafiken.

¹⁴ <http://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/extremt-vader-1.5779>

¹⁵ FOI, 2008 Hälsopåverkan av ett varmare klimat- en kunskapsöversikt

¹⁶ (SMHI, 2011) Värmebölja

¹⁷ (Länsstyrelsen i Örebro Län, 2011)

¹⁸ (Jordbruksverket, 2012)

¹⁹ (Länsstyrelsen i Örebro Län, 2011)

²⁰ (SOU, 2007) s 124

5.2.3 Snöoväder

I februari 2010 utfärdade SMHI en klass 2 varning för kraftigt snöfall över bland annat Örebro län. Snöfallet mellan den 20 och 24 februari, 2010 resulterade i rekordstora snödjup.²¹ Hallsbergs rangerbangård tvingades stänga av vissa spår helt för trafik, för att kunna påbörja snöröjningen under snöstormen.²² Detta ledde till kraftiga förseningar och flera inställda tåg på grund av att växlarna frös fast och att snömassorna växte sig stora.²³

5.2.4 Översvämningar

I Sverige uppstår översvämningar oftast genom att sjöar och vattendrag svämmas över efter perioder med riklig nederbörd eller i samband med snösmältning och isproppar. I sådana lägen påverkar också avrinningsområden, topografi och geologi hur översvämningen utvecklas. Översvämningar kan också orsakas av brustna dammar och fördämningar eller i samband med kraftiga skyfall. Vattenansamlingarna har en förmåga att på kort tid orsaka stora skador på fastigheter, infrastruktur (framförallt vägar och banvallar) samt påverka sanitet- och hygienförutsättningar genom att störa vattenrening och skapa grogrund för smittspridning. Frekvensen på översvämningarna väntas kunna öka i ett framtida klimat.²⁴

Örebro län är rikt på sjöar och vattendrag. Vatten från vattendrag i länet rinner till alla de fyra stora sjöarna, Väneren, Vättern, Hjälmaren och Mälaren. I länet finns flera områden som har drabbats hårt av översvämningar. Större översvämningssområden finns i Arbogaån runt sjön Väringen och Fellingsbro, i Täljeån vid Kvismaredalen och några områden i Svartån mellan sjön Teen och Tysslingen. Ungefär vart 20:e år drabbas länet av en större översvämningssituation, i regel under vårfloden. Låglänta slättområden och andra problematiska områden i Örebro län har flera gånger drabbats hårt av översvämningar. Tätorter som Lindesberg, Vedevåg, Frövi, Odensbacken, Karlskoga, Laxå och Hallsberg har drabbats av översvämningar som påverkat bebyggelse, vägar, järnvägar, skolor, reningsverk och industrier. Varje år sker mindre översvämningar men senast hela länet drabbades av omfattande översvämningar var sommaren och hösten år 2000. Av de 18 tätorter i Sverige som MSB har pekat ut med betydande översvämningssrisk finns Örebro och Lindesberg med.

5.2.5 Skyfall

Med ett förändrat klimat kommer troligen skyfallen bli kraftigare och öka i antal. Skyfall kan leda till att vägar och järnvägsbankar spolats bort vilket i sin tur kan leda till stora störningar i transporter, med stopp och långa omdirigeringar av trafiken.²⁵ El-, gas- och teleavbrott på de fasta näten och de mobila tele- och datanäten kan slås ut på grund av skyfall eller åsknedslag.²⁶ De kommunala ledningsnäten kan påverkas och även avloppsreningsverken.²⁷ Varje år drabbas delar av länet av översvämningar till följd av skyfall under sommaren som lokalt kan ställa till med stora problem för bland annat tätorter, vägar och jordbruk.

²¹ (SMHI, 2010) Klimatdata 2009-2010

²² (MSB, 2010) Perioder med stora snömängder

²³ (MSB, 2010) Perioder med stora snömängder

²⁴ (Länsstyrelsen i Örebro Län, 2011)

²⁵ (Länsstyrelserna, 2011), Skyfall i nutid och framtid

²⁶ (Länsstyrelserna, 2011) Skyfall i nutid och framtid

²⁷ (Länsstyrelserna, 2011) Skyfall i nutid och framtid

Lindesberg har råkat ut för flera skyfall, men även Örebro drabbades när E18 utanför Örebro flygplats översvämmades på grund av ett skyfall sommaren 2010. I slutet av sommaren 2015 drabbades främst kommunerna Hallsberg och Kumla av ett skyfall som ledde till översvämmningar. Mest drabbat var Hallsberg där ett 80-tal fastigheter evakuerades och järnvägstrafiken för Västra stambanan stängdes.

5.2.6 Ras och skred

Ras har inträffat i länet i samband med höga flöden i vattendrag och sannolikheten är medelhög. Ras och skred är plötsliga och snabba processer som kan få allvarliga konsekvenser och inträffade ras har hotat bebyggelse och raserat vägar, järnvägar, broar och elledningar. Klimatanalyser för Örebro län visar på en ökning av nederbörden vilket påverkar jordars stabilitet negativt, vilket i sin tur ökar faran för ras och skred. Enligt undersökningar av Statens geotekniska institut kommer säkerheten och jordslänters stabilitet försämrats med 5–30 procent i och med ett förändrat klimat. De flesta ras och skred inträffar under vår och höst då trycket i markens porer är högt till följd av till exempel intensiv nederbörd och snösmältning. Det är framförallt i Arbogaån som ras har inträffat till följd av förhöjda flöden och dammbrott men det har även inträffat ras i Svartåns och i Gullspångsälvens avrinningsområden.

5.2.7 Skogsbränder

En brand kan uppstå på grund av flera olika orsaker, till exempel mänsklig aktivitet som oaksamhet vid grillning, gräseldning och rökning. En brand kan också uppstå på grund av naturfenomen och vid användning av skogsmaskiner. Vid bränder är det ofta brandröken som är det största hotet mot människor och djur.²⁸ Sommaren 2008 påbörjade Sveaskog en planerad hyggesbränning i Tiveden. Hyggesbränningen skulle omfatta 15 hektar, men vid efterbevakningen flammade elden upp på nytt. I stället slukades 113 hektar skog av elden, en yta som motsvarar 160 fotbollsplaner. Mellan den 22 juli och den 11 augusti 2014 rådde det eldningsförbud i länet. Branden i Västmanland sommaren 2014 ses som den största skogsbranden i modern tid. Hanteringen av branden ställde stora krav på samverkan och samordning av resurser, men också snabb och relevant information till allmänhet och media.

5.3 Andra olyckor

CBRNE är ett samlingsbegrepp för kemiska (C), biologiska (B), radiologiska (R), nukleära medel och ämnen (N) och explosiva medel och ämnen (E). Genom avsiktlig spridning eller annan händelse kan samhället drabbas av allvarliga konsekvenser. Händelser med skadliga kemikalier, sjukdomsalstrande mikroorganismer, joniserad strålning och explosiva ämnen är alltid allvarliga och kan

²⁸ Räddningsverket 2004, Riskhantering i översiktsplaner – En vägledning för kommuner och länsstyrelser

kräva stora sjukvårds- och räddningsinsatser. Utsläpp av farligt ämne innebär räddningstjänst om mer än 50 liter av ett ämne klassat som farligt gods har läckt ut eller riskerar att läcka ut.²⁹ Enligt länets största räddningstjänst, Nerikes Brandkår, har det totalt under 2001–2013 skett 470 utsläpp av farliga ämnen och totalt har 30 personer skadats vid olyckor med farliga ämnen.³⁰ Ingen person har omkommit på grund av en olycka med farliga ämnen under de senaste tretton åren.³¹ Över hälften av alla räddningsinsatser till bränder i byggnader sker i bostäder. Ett problem som särskilt utmärker sig i flerbostadshus är glömda påslagna spisar, medan småhus är särskilt drabbade av soteldar. Antalet insatser till bränder i skolor ökade åren 2005–2008. Under 2008 noterades det högsta antalet, totalt 787. Efter 2008 har antalet insatser minskat och i den senaste statistiken för 2014 var det totala antalet räddningsinsatser till skolbränder 498.³² De två överlägset vanligaste personskadorna som enskilt leder till dödsfall är suicid och fallolyckor. År 2013 såg 42 personer livet av sig och 36 personer dog av skadorna från en fallolycka i Örebro län.³³

5.3.1 Anläggningar med hantering av farliga ämnen

Till farliga anläggningar brukar räknas alla anläggningar som genom sin verksamhet kan orsaka brand, kemikalieutsläpp och explosioner, och som genom sina farliga egenskaper kan skada människor, miljö och egendom.³⁴ Örebro län har många Sevesoanläggningar, 22 varav 16 klassas som högre.³⁵ Av dessa finns 6 i Karlskoga och Eurenco Bofors AB bör nämnas speciellt. Företaget tillverkar sprängämnen och har stora mängder mycket giftiga, explosiva och brandfarliga ämnen inom området, vilket kan medföra allvarliga konsekvenser för samhället.

5.3.2 Farligt gods

Miljontals ton av farligt gods transporteras varje år på vägar och järnvägar i Sverige, och även med båt och flyg. Farligt gods är ämnen och föremål som på grund av sina kemiska eller fysikaliska egenskaper kan orsaka skador på liv, hälsa, miljö eller egendom vid transport. Farligt gods kan till exempel ha explosiva, brandfarliga, giftiga, radioaktiva eller frätande egenskaper.³⁶ Örebro län är ett transportcentrum och farligt gods transporteras genom länet både på järnväg och på lastbil. Därför är sannolikheten mycket hög för olyckor med farligt gods. Flygplatsens hantering av farligt gods är den fjärde största i landet. I Räddningsverkets (nu MSB) senaste kartläggning av vägtransporter med farligt gods (hösten 2007) framgår att mest farligt gods i hela landet, transporteras på E18/E20 genom Örebro län.³⁷ Tåg med farligt gods passerar dessutom genom 8 av länets 12 centralorter i kommunerna vilket kan medföra allvarliga konsekvenser.

²⁹ (Nerikes Brandkår, 2014) Utryckningsstatistik 2001-2013

³⁰ (Nerikes Brandkår, 2014) Utryckningsstatistik 2001-2013

³¹ (Nerikes Brandkår, 2014) Utryckningsstatistik 2001-2013

³² (MSB, 2014) Bränder under vintermånaderna december-mars

³³ <http://ida.msb.se/ida2#page=a0087>

³⁴ (Räddningsverket, 2004) Riskhantering i översiktsplaner – En vägledning för kommuner och länsstyrelser

³⁵ Lagen (SFS 1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, förordningen (1999:382) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor

³⁶ (MSB, 2009) Transport av farligt gods – väg och järnväg 2009-2010

³⁷ (Räddningsverket, 2006), Kartläggning av farligt gods transporter september 2006

5.3.3 Allvarlig händelse i publikt område

Stora publika evenemang som konserter, idrottstävlingar och festivaler äger ofta rum i länets kommuner. En allvarlig olycka eller en katastrof i samband med ett sådant evenemang kan få stora konsekvenser. En av svårigheterna med att samla väldigt många människor på en begränsad yta är att även en liten initial händelse kan leda till en serie av omständigheter som snabbt får allvarliga konsekvenser.

5.3.4 Stor trafikolycka (tåg/båt/flyg)

En stor trafikolycka med många skadade eller döda personer eller en flygolycka är exempel på en allvarlig händelse som normalt inte får stora konsekvenser för samhällsviktig verksamhet. Beroende på olyckans natur, vilka personer som är inblandade och andra omständigheter påverkar det ändå samhället negativt. Erfarenheter från bland annat olyckan med långfärdsbussen strax utanför Arboga den 27 januari 2006 visar att det uppstod behov framförallt av psykosocialt omhändertagande.³⁸

5.3.5 Brand i särskilda objekt

De flesta bränder som inträffar kan hanteras av räddningstjänsten och får mycket begränsad påverkan på samhällsviktiga funktioner. Dock kan brand i vissa särskilda objekt få stora konsekvenser för samhällsviktiga funktioner och människors möjlighet till vardagsliv, exempelvis om det skulle inträffa i ett äldreboende eller skola. Några exempel kan vara brand i samhällsviktiga anläggningar som värmeverk, ställverk, viktiga ledningsnät eller uppställningsgarage för bussar. Men även bränder i farliga anläggningar, vissa lagerplatser och andra knutpunkter kan få påverkan för människor i form av spridning av farlig rök eller att viktiga platser på annat sätt blir otillgängliga.

5.3.6 Dammbrott

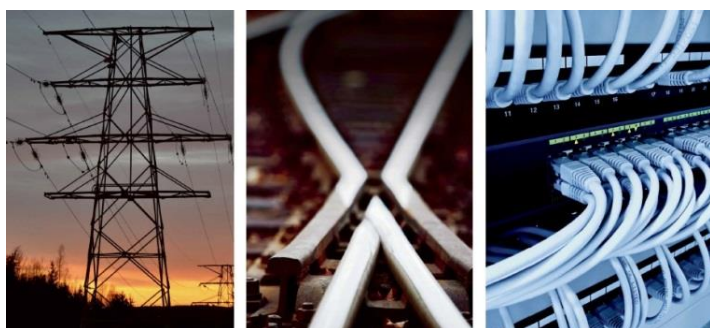
Dammbrott kan inträffa till följd av bristfälligt underhåll av en damm men det kan också inträffa på grund av till exempel elfel, underdimensionering eller genom dominoeffekter om dammar uppströms brister. Höga dammar med stora magasin utgör den största risken och finns det bebyggelse nedströms kan skadorna och konsekvenserna bli mycket allvarliga. När det gäller dammsäkerhet har kraftindustrin ett eget klassificeringssystem som benämns ”RIDAS”. Systemet utgår från konsekvenserna av ett dammbrott, exempelvis risk för förlust av människoliv eller ekonomisk skadegörelse. I Örebro län finns 13 dammar klassade som 1, vilket innebär icke försumbar risk för förlust av människoliv eller beaktansvärd risk för allvarlig skada på viktig samhällelig verksamhet och 45 dammar klassade som 2, vilket innebär icke försumbar risk för allvarlig skada på viktig samhällelig verksamhet. Under vårfloden 1951 och 1977 brast många mindre och medelstora dammar vilket orsakade mycket allvarliga konsekvenser lokalt, som ras, bortspolade vägar, broar, elledningar och skada på egendom som följd.

³⁸ (Statens haverikommission, 2007) Rapport RO 2007:1 olycka med långfärdsbuss (...)

5.3.7 Kärnteknisk olycka

Örebro län har ingen kärnkraftsanläggning, men konsekvenserna av en olycka någon annanstans skulle kunna bli katastrofala. Radioaktiva och nukleära ämnen transporteras genom länet och används i viss verksamhet, främst vid Universitetssjukhuset Örebro (USÖ). Transporter av dessa ämnen sker också till och från Örebro flygplats. Enligt Strålsäkerhetsmyndigheten är problemen i beredskapen för händelser med radioaktiva ämnen i synnerhet antagonistiska händelser och att räddningstjänsten i allmänhet inte har någon praktisk erfarenhet från ”vardagsolyckor”, eftersom olyckor med radioaktiva ämnen inträffar ytterst sällan.³⁹ Dessutom har län som Örebro län inte samma kunskap om kärntekniska olyckor som kärnkraftslänen, vilket utgör en sårbarhet.

5.4 Teknisk infrastruktur och försörjningssystem

Fungerande teknisk infrastruktur och försörjningssystem är viktiga inte bara för samhällsviktig verksamhet och samhällets krisberedskap, utan också för den enskilde individen. För att samhället ska kunna fungera behövs tillgång till el, vatten, värme och telekommunikationer. MSB har tagit fram förslag till resultatmål för

samhällets krisberedskap för försörjningen av dricksvatten, livsmedel och värme.⁴⁰ Att just dricksvatten, livsmedel och värme är grundläggande vid en kris i det moderna samhället blev skrämmande tydligt då Japan drabbades både av en tsunami och en kärnkraftsolycka våren 2011.⁴¹ Resultatmålen handlar bland annat om miniminivåer för tillgång till dricksvatten, planering för att upprätthålla livsmedelsförsörjningen och tillgång till uppvärmda utrymmen vid störningar i värmeförsörjningen.⁴²

5.4.1 Störningar i dricksvattenförsörjningen

För människors överlevnad behöver vi tillgång till vatten i tillräcklig mängd och av godtagbar kvalitet.⁴³ I Sverige använder vi dagligen ungefär 70 liter vatten per person för dryck, till matlagning och personlig hygien.⁴⁴ För disk, tvätt och städning med mera används ytterligare ca 130 liter vatten per person och dygn.⁴⁵ I ett krisläge tillhör dricksvatten ett av de nödvändigaste behoven för den enskilda individen och befolkningen som helhet. Endast ett fåtal kommuner har reservvattentäkter till sina huvudvattentäkter. I vissa fall ligger vattentäktena nära större vägar och järnvägar där transporter går med ämnen som är farliga för vattentäkten. De flesta kommunerna i länet har reservkraftsförsörjning till sina vattenverk, antingen i form av fast stationerade reservkraftverk eller i form av mobila elverk som kan placeras ut vid behov. Sårbarhet finns främst hos de vattenverk som inte har fullständig

³⁹ (Strålsäkerhetsmyndigheten, 2010) Risk- och sårbarhetsanalys

⁴⁰ (MSB, 2011) Förslag till resultatmål för samhällets krisberedskap för försörjning av dricksvatten, livsmedel och värme

⁴¹ (MSB, 2011) Förslag till resultatmål för samhällets krisberedskap för försörjning av dricksvatten, livsmedel och värme

⁴² (MSB, 2011) Förslag till resultatmål för samhällets krisberedskap för försörjning av dricksvatten, livsmedel och värme

⁴³ MSB, Förslag till resultatmål för samhällets krisberedskap för försörjning av dricksvatten, livsmedel och värme 2011

⁴⁴ MSB, Förslag till resultatmål för samhällets krisberedskap för försörjning av dricksvatten, livsmedel och värme 2011

⁴⁵ MSB, Förslag till resultatmål för samhällets krisberedskap för försörjning av dricksvatten, livsmedel och värme 2011

reservkapacitet och som bara är till för att driva vattenverket och inte för distributionssystemets olika behov.

Universitetssjukhuset Örebro, USÖ, liksom många andra sjukhus i Sverige, saknar en egen reservvattentäkt som täcker minst 20 procent av normalvattenkapaciteten. Reservvattnet ska i första hand användas för konsumtion och matlagning, men också för dialys och operationshygien. Problemet med en vattenreserv är i högsta grad uppmärksammat inom USÖ.⁴⁶ I samband med dricksvattenstörningen som inträffade i Svampen under våren placerades en tankbil vid universitetssjukhuset och en distributionskedja med 280 vattendunkar försåg verksamheterna med vatten. Flera kommuner i länet har haft störningar i dricksvattenförsörjningen de senaste åren och även om de inträffade störningarna inte har varit så allvarliga så skulle en större störning innebära allvarliga konsekvenser. Klimatförändringarnas konsekvenser för dricksvattenförsörjningen kan enligt klimat- och sårbarhetsutredningen bli avsevärda. Kvaliteten på råvattnet i vattentäkter kan påverkas negativt av stigande temperaturer, större variationer i nederbörd och flöden.⁴⁷ Även risken för skador på vattenledningar och föroreningar av dricksvattnet ökar på grund av ökad risk för översvämningar, ras och skred.⁴⁸

5.4.2 Störningar i livsmedelsförsörjningen

Livsmedelsförsörjningens system är komplext och livsmedelsflödet innehåller ofta många olika steg från råvara till färdig mat hos konsumenten. Livsmedelsförsörjningen består av flera verksamheter som livsmedelsproduktion, lager, dagligvaruhandel, restauranger och storkök. Beroendet av fungerande tele- och datakommunikationer har successivt ökat i och med den tekniska utvecklingen inom livsmedelssektorn.⁴⁹ Livsmedelsförsörjningen är starkt beroende av transporter i alla verksamheter. Konceptet ”Just In Time” används inom livsmedelsförsörjningen och innebär att lagerhållningen är liten och sker till stor del på vägarna. Transporter behövs för att förflytta produkter i livsmedelskedjan och elförsörjningen är viktig för att hålla igång de flesta verksamheter.⁵⁰

5.4.3 Störningar i finansiella system

Allmänhet och företag kan i huvudsak betala på fyra sätt: med kontanter, betalkort, via girering (bankgiro, postgiro och plusgiro) eller Internetbank. Mindre betalningar sker ofta med sedlar och mynt. Kontanter tas ut från bankkontor eller uttagsautomater som inte fungerar utan el. En störning i de finansiella systemen skulle också leda till social oro i samhället. Vid ett omfattande elavbrott är det sannolikt att bankkontoren skulle stänga eftersom inte heller datorer, larm och andra viktiga system fungerar utan el. Dessutom blir också betalkorten i stor utsträckning obrukbara utan el eftersom terminalerna kräver el, och enligt Svenska bankföreningen sker 59 procent av alla betalningar med kort. Utan el är det också omöjligt att betala räkningar via girering.

⁴⁶ Revisionsrapport 2008, Granskning av säkerhetsarbete Örebro läns landsting/USÖ

⁴⁷ MSB 2012, Klimatförändringarnas konsekvenser för samhällsskydd och beredskap, s.22

⁴⁸ MSB 2012, Klimatförändringarnas konsekvenser för samhällsskydd och beredskap, s.22

⁴⁹ Livsmedelsverket 2011, Livsmedelsförsörjning i ett krisperspektiv

⁵⁰ KBM 2010, Falla en – faller då alla?

5.4.4 Störningar i elektroniska kommunikationer

Det svenska samhället blir allt mer beroende av elektronisk kommunikation. Många samhällsfunktioner är beroende av att kunna utbyta information, mellan individer, organisationer och tekniska system. Om kommunikationerna slås ut kan det få allvarliga konsekvenser för samhället. Elavbrott, stormar och andra väderfenomen är allvarliga hot som kan leda till avbrott. Telekommunikationerna är ett systemområde med många beroenden som är relevanta i krissituationer som möjligheten att nå SOS Alarm, polis och räddningstjänst. Även elproduktionen och distributionen styrs av telekommunikation. Den tilltagande användningen av IPTV och webbmedier leder också till ett växande beroende av fungerande elektroniska kommunikationer hos hushållen. Luftledningar och master kan vid ett förändrat klimat komma att påverkas då risken för stormfällning ökar. Trots att telekommunikationen nu går mot radiolösningar och nedgrävda ledningar återstår fortfarande luftledningar i många delar av landet, vilket innebär en fortsatt sårbarhet inom den närmaste tiden.⁵¹

Från att ha levt i ett industrisamhälle lever vi nu i ett informationssamhälle. Information uttrycker kunskap och är en tillgång för individer och organisationer, Vi kan kommunicera information, vi kan lagra den, vi kan styra processer med den – vi behöver den för det mesta vi gör helt enkelt.⁵² En stor del av vår information är mycket värdefull för oss, ibland till och med livsviktig. Tänk till exempel på informationen i patientjournaler eller styrsystemen i kärnkraftverk. Är informationen förlorad eller felaktig kan det få katastrofala följder.⁵³ Informationssäkerhet omfattar både administrativa rutiner med policys och riktlinjer samt tekniskt skydd med bland annat brandväggar och kryptering.⁵⁴

I januari 2013 hade SOS Alarm avbrott i 112-trafiken i Örebro län och konsekvenserna kan bli mycket allvarliga om inte nödställda kan få hjälp via 112. Den 17 juli 2014 hade Telia problem som resulterar i avbrott i telefoni på de telefoner som är kopplade till Telia extension Office. Länsstyrelsen kontaktade samtliga kommuner i länet samt landstinget och SOS Alarm. Länsstyrelsen, Laxå, Hallsberg, Kumla, Lekeberg samt delar av Askersund var påverkade av händelsen.

5.4.5 Störningar i elförsörjningen

Elförsörjningen innefattar produktion, distribution och slutanvändning av el som i sin tur består av tre systemnivåer med stamnät, regionnät och lokala nät.⁵⁵ Även om det svenska elsystemet är driftsäkert är det ändå sårbart för olyckor, sabotage, tekniska fel och extremt väder. Lokalnäten utsätts ofta för avbrott i samband med väderrelaterade händelser medan region- och stamnäten inte är lika känsliga, särskilt inte stamnäten.⁵⁶ Ungefär 40 procent av avbrotten i elförsörjningen beror på väderrelaterade problem.⁵⁷ Leverantörerna Fortum och E.ON har grävt ner många elledningar under de senaste åren och därmed skapat större robusthet i näten men risken för avgrävda kablar ökar istället. I dagens elberoende samhälle är vi sårbara utan el och ett elbortfall får mycket allvarliga konsekvenser även för den enskilda människan. Hur allvarliga konsekvenserna blir är bland annat beroende av hur långvarig

⁵¹ <http://www.smhi.se/klimatanpassningsportalen/sapaverkassamhallet/paverkanssektorer/telekommunikation-1.5914>

⁵² https://www.informationssakerhet.se/Om-informationssakerhet-kon/vad_ar_informationssakerhet/

⁵³ https://www.informationssakerhet.se/Om-informationssakerhet-kon/vad_ar_informationssakerhet/

⁵⁴ https://www.informationssakerhet.se/Om-informationssakerhet-kon/vad_ar_informationssakerhet/

⁵⁵ MSB:s statistik och analys, Olyckor och kriser 2009/2010

⁵⁶ MSB:s statistik och analys, Olyckor och kriser 2009/2010

⁵⁷ <http://www.smhi.se/klimatanpassningsportalen/sapaverkassamhallet/paverkanssektorer/energiforsorjning-1.5913>

störningen är, hur stort område som berörs, årstid och väderlek. Konsekvenserna av ett omfattande elavbrott beror också på vilken reservkraft med tillgång till bränsle och andra reservåtgärder som kan användas.

5.4.6 Störningar i värmeförsörjningen

Uppvärmningens betydelse är inte bara en komfortfråga utan även viktig för vår hälsa och för vatten, avlopp och byggnader. I Sverige anser vi att en behaglig temperatur inomhus är 18-23 grader. Nästan alla uppvärmningsformer är beroende av en fungerande elförsörjning, framförallt fjärrvärmen. När uppvärmningen av hus och lokaler slutar fungera, behöver det inte vara ovanligt kallt för att samhället snabbt ska hamna i en krissituation. Fjärrvärmen är den övervägande formen för att värmeförsörja befolkningen.⁵⁸ Många akutsjukhus baserar sin värme på fjärrvärme och saknar egna reserver vilket gör dem sårbara vad gäller värmeförsörjningen. Fjärrvärmesystemen är starkt beroende av transporter för en ständig tillgång till bränsle eftersom det är svårt att lagra så stora volymer som krävs. Detta är särskilt kritiskt för de anläggningar som drivs med bio- och avfallsbränslen med tanke på att det rör sig om stora volymer som ska fraktas.⁵⁹ E.ON är det största elnätsföretaget i länet och från Åbyverket i Örebro levereras värme, kyla, el och ånga till kunder i Örebro, Kumla och Hallsberg. I samtliga kommuner i Örebro län finns fjärrvärme utbyggt i större eller mindre skala, med undantag för Ljusnarsberg.⁶⁰ Fjärrvärmeanslutningen är hög i Örebro tätort, 98-99% av innerstaden är ansluten, och nätet byggs ut kontinuerligt.⁶¹

5.4.7 Störningar i drivmedelsförsörjningen

Dagens samhälle är i mycket hög utsträckning beroende av fungerande elförsörjning men även av fungerande bränsleförsörjning i form av drivmedel för fordon samt bränsle för uppvärmning av fastigheter och som energikälla i industriprocesser. Drivmedel behövs för att driva både fordon och reservkraftverk. Förutom transportsektorn är polis, räddningstjänst, bevakning, avfallshantering, akutsjukvård och äldreomsorg beroende av drivmedel till sina fordon. Många samhällsviktiga verksamheter är försedda med reservkraftverk och vid ett elavbrott behöver dessa drivas med huvudsakligen dieselolja men också bensin. Den totala förbrukningen för landets samtliga reservkraftverk motsvarar den mängd diesel som normalt konsumeras i landet. De flesta samhällsviktiga verksamheterna har bara diesel för några dagars drift och inga kommuner i länet har idag egna lager av bränsle utöver detta. Vatten-, avlopp och fjärrvärmesystemen skulle drabbas vid en drivmedelsbrist via de indirekta transportberoendena. Vid en drivmedelsbrist skulle avfallshanteringen drabbas hårt. Erfarenheter från stormen Gudrun visar att det är oerhört viktigt att drivmedelsstationer säkerställer att de kan leverera drivmedel ur sina tankar även vid ett elavbrott.⁶²

⁵⁸ MSB 2011, Förslag till resultatmål för samhällets krisberedskap för försörjning av dricksvatten, livsmedel och värme

⁵⁹ KBM 2010, Falla en – faller då alla?

⁶⁰ <http://www.nilsholgersson.nu/fileadmin/mediabank/www.nilsholgersson.se/Dokument/2011/Fjarrvarme/WEBFjv2011Orebro.pdf>

⁶¹ <http://www.nilsholgersson.nu/fileadmin/mediabank/www.nilsholgersson.se/Dokument/2011/Fjarrvarme/WEBFjv2011Orebro.pdf>

⁶² Energikontor Sydost 2006, Ökad energiberedskap – åtgärder på elanvändarsidan

5.4.8 Störningar i transporter

Örebro län är med sitt geografiska läge ett nordiskt logistik- och transportcentrum. Viktiga vägtransporter på de stora genomgående vägarna i länet är av betydelse för hela landet och konsekvenserna av en störning skulle bli allvarlig. I princip är all samhällsviktig verksamhet beroende av transporter. Hallsberg är mittpunkten i vid bemärkelse för landets infrastruktur som kraftförsörjning, data- och telekommunikationer, landsvägtransporter och järnvägstransporter.⁶³ Kombiterminalen i Hallsberg pekas i den nationella planen för transportinfrastruktur ut som en nationell logistiknod.⁶⁴ Hallsbergs rangerbangård trafikeras av ca 350 person- och godståg per dygn och 500 000 järnvägsvagnar rangeras per år.⁶⁵

I Svevias tidning ”På väg” publicerades en sammanställning över Sveriges 55 farligaste vägsträckor. Trafikverket har tagit fram sträckorna baserat på hur olycksdrabbade de är, hur trafikerade de är och vägstandarden.⁶⁶ För Örebro län finns två vägar med, Örebro 51 Kvarntorp-Örebro och Örebro 50 Lindesberg-länsgräns Dalarna.⁶⁷ Klimatförändringarnas konsekvenser för vägnätet, kommer enligt klimat- och sårbarhetsutredningen, att bli betydande.⁶⁸ Höga flöden, översvämningar och skyfall innebär ökad risk för översvämningar av vägar, tunnlar och broar och vägbankar riskerar att spolats bort.⁶⁹

5.5 Antagonistiska hot och social oro

För att få en helhetsbild över de risker som finns i länet är det viktigt att även ta hänsyn till de sociala riskfaktorerna och de som anknyter till regeringens övergripande mål för vår säkerhet vad gäller grundläggande värden som att värna vår förmåga att upprätthålla demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Även risker som misstro mot politiska institutioner, sociala risker och antagonistiska hot behöver identifieras.

5.5.1 Terrorism och våldsbejakande extremism

Terrorismen har förändrats i och med globaliseringen.⁷⁰ Den internationella terrorismen har berört Sverige i mindre grad än i andra länder, även om terrorhotet mot Europa har ökat de senaste åren. I december 2010, mitt under julruschen skedde flera explosioner i Stockholm och en man sprängdes till döds. Sprängdåden i centrala Stockholm rubricerades av Säpo som ett terroristbrott. I juli 2011 avled uppemot 100 människor i terrordåden i grannlandet Norge. I Sverige är det Säkerhetspolisen (Säpo) som ansvarar för terrorismbekämpningen. Den grova organiserade brottsligheten har en stor påverkan på samhället i form av allvarliga effekter på fysisk och psykisk hälsa, genom mord, misshandel, hot, trakasserier och social påverkan. Det kan generera i social otrygghet i kommunen och samhället där samhällets värderingar

⁶³ Fördjupning av Hallsbergs Översiktsplan 2010-2020 s.60

⁶⁴ Regionförbundet 2011, Regional översiktlig planering, Rumsligt perspektiv på utvecklingsstrategi för Örebroregionen, s.28

⁶⁵ Fördjupning av Hallsbergs Översiktsplan 2010-2020 s.60

⁶⁶ Svevia, På väg nummer 4, 2011

⁶⁷ Svevia, På väg nummer 4, 2011

⁶⁸ MSB 2012, Klimatförändringarnas konsekvenser för samhällsskydd och beredskap, s.18

⁶⁹ MSB 2012, Klimatförändringarnas konsekvenser för samhällsskydd och beredskap, s.18

⁷⁰ <http://www.sakerhetspolisen.se/terrorism/omterrorism.4.7671d7bb110e3dcb1fd80002841.html>

påverkas, minskat förtroende för myndigheter och samhället, samt krav på ökade insatser från samhället.

Brottsligheten skiljer sig åt i länet. Det finns en mängdbrottslighet som berör hela länet med våld i offentlig miljö, inbrott, stölder av arbetsmaskiner och redskap m.m. Örebro tätort har en problembild som kan liknas mycket med storstadsproblematiken. När det gäller Örebro län begås hälften av brotten i Örebro kommun. I vissa bostadsområden i Örebro är problembilden relaterade till grupper av ungdomar och yngre vuxna män. Brottsligheten är till stor del narkotikarelaterad där andra ungdomar blir utsatta för brott som t.ex. personrån. Senaste åren har flera händelser som skadegörelse mot skolor, bilbränder, utåtagerande mot verksamheter och andra personer skett. Ett växande problem är att få personer att medverka i rättsprocessen, speciellt i de socioekonomiskt utsatta områdena. Ett fenomen som ökar är antalet resande till konfliktområden för att delta i väpnad strid och ansluta sig till al-Quaidainspirerade grupper. Förutom en ökad risk runt eventuellt radikaliserade återvändare uppstår spänningar mellan grupper i lokalområdet. Merparten är män som reser till konfliktområden men på senare tid har även unga kvinnors resande till dessa grupper uppmärksamrats. Utöver storstäderna har resande från Örebro varit högt. Fenomenet kring resanden är inte nytt, men Säkerhetspolisen uppskattar att problemet är växande och att hotbilden kring de som återvänder ökat.

5.5.2 Vansinnesdåd och pågående dödligt våld

Vår omvärld har under senare år drabbats av flera tragiska grova våldsfall i form av så kallade skolskjutningar, vilket genererar stor uppmärksamhet och oro för att något liknande skulle kunna inträffa också i Sverige. Forskning och erfarenheter visar på att vi i Sverige bör börja ta problemen med pågående dödligt våld i skolmiljöer på allvar.⁷¹ I Malmö 2004 stoppades en 16-årig elev från att genomföra en planerad massaker och flera fall av hot om våldsdåd mot skolor har förekommit i bl.a. Eskilstuna, Örebro och Piteå.⁷² Under senare år har även flera så kallade vansinnesdåd inträffat i Sverige. Begreppet beskriver ofta en personlig våldsakt utan uppenbara avsikter. I augusti i år dödades två personer i en knivattack på Ikea i Västerås.

5.5.3 Social oro

Det finns olika risker som kan orsaka instabilitet i samhället.⁷³ Ökat utanförskap och segregering i samhället är exempel på sociala risker som har sitt ursprung i bristande sociala och socioekonomiska förhållanden. Även ökad främlingsfientlighet och minskad social sammanhållning är risker som kan leda till social oro och få allvarliga konsekvenser.⁷⁴ Under de senaste åren har våldsamma situationer uppstått med upplöpp, raketer, bensinbomber, bilbränder och stenkastning mot räddningstjänst och polis där olika ungdomsgrupper varit inblandade skett i utsatta storstadsområden i Sverige. I maj 2013 var det oroligheter i bostadsområdena i Brickebacken och Vivalla i Örebro i form av bilbränder och där polisen utsattes för stenkastning. I september 2014 inträffade ett antal bilbränder på olika platser i Örnsköldsvik i Örebro. I juli 2015 dog en person och två personer skadades allvarligt vid en skottlossning i ett bostadsområde i Vivalla i Örebro.

⁷¹ BRÅ 2009:6, Grövre våld i skolan

⁷² MSB 2012, Risker, förmågor och sårbarheter 2012, s 36

⁷³ (MSB, 2011), Ett första steg mot en nationell riskbedömning, s 65

⁷⁴ (MSB, 2011) Ett första steg mot en nationell riskbedömning, s.65

5.5.4 Sociala risker

Trots ett ökat ekonomiskt välstånd finns en trend mot ökade skillnader mellan grupper i samhället.⁷⁵ Generellt har invånarna i Örebro kommun såväl högre utbildning som högre inkomst jämfört med övriga kommuner i länet. Det finns också stora skillnader mellan kommunerna när det gäller hälsan.⁷⁶ I Örebro stad finns det också en betydande boendesegregation avseende socioekonomisk status och etnisk bakgrund.⁷⁷ Samtidigt som männen halkar allt längre efter kvinnorna när det gäller utbildningsnivå, finns det fortfarande betydande löneklyftor mellan kvinnor och män.⁷⁸ De med utländsk bakgrund har generellt också en svagare anknytning till arbetsmarknaden jämfört med infödda svenskar.⁷⁹

Befolkningsutvecklingen i Örebro län ökar och Örebro kommun ökar mest medan Ljusnarsbergs kommun har tydligast minskning av befolkningsantalet. Örebro län ligger en bit över rikets genomsnitt vad gäller öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd. Ljusnarsberg och Degerfors är de kommuner som har högst ohälsotal bland kvinnorna i länet. Ljusnarsberg ligger även högst bland männen. Sjuktalet ökar i landet, länet och i samtliga kommuner. Högst sjuktal har Askersund, Karlskoga och Kumla. Lägst sjuktal gällande dagar har Laxå och Lekeberg. Riskabla alkoholvanor har fortfarande ett högre snitt i Örebro län än riket. För både män och kvinnor har Nora och Karlskoga kommuner högst snitt medan Lindesberg och Laxå kommuner har lägst. Grov skadegörelse förekommer i mindre utsträckning i Örebro län än riket, överlag. Bränder i byggnader som är anlagda med uppsåt har minskat, sett över riket, men ökat i Örebro län. Antalet anlagda bränder har ökat i Hallsberg, Lindesberg och Örebro. Antalet inbrottsstöldar har för länet i stort ökat. Misshandel utomhus med gärningsman som är obekant för offret minskar i de flesta kommuner men i Laxå, Lindesberg och Ljusnarsbergs kommuner ökar antalet fall av misshandel. Misshandel inomhus med gärningsman som är bekant med offret ökar. Ofredande ökar i alla kommuner utom Karlskoga, Kumla och Örebro. Hets mot folkgrupp har ökat i Örebro län.

Exempel på riskindikatorer och dess trender för Örebro län

Risk	Örebro län	Riket	Trend
Andel procent som bidrar till ohälsotal	16,9 %	15,2 %	↓ Nedåtgående men negativ i jämförelse med rikets resultat
Grov skadegörelse	1 498st /100 000invå.	1 576st /100 000invå.	↓ Nedåtgående och positiv i jämförelse med rikets resultat
Brand i byggnad - anlagd med uppsåt	0,22st/ 1 000invånare	0,11st/ 1 000invånare	↑ Uppåtgående och negativ i jämförelse med rikets resultat
Olaga hot	642st /100 000invå.	526st /100 000invå.	↑ Uppåtgående och negativ i jämförelse med rikets resultat
Ofredande	664st /100 000invå.	593st /100 000invå.	↑ Uppåtgående och negativ i jämförelse med rikets resultat

⁷⁵ Regionförbundet 2011, Regional översiktlig planering, Rumsligt perspektiv på utvecklingsstrategi för Örebroregionen, s.7

⁷⁶ Regionförbundet 2011, Regional översiktlig planering, Rumsligt perspektiv på utvecklingsstrategi för Örebroregionen, s.7

⁷⁷ Regionförbundet 2011, Regional översiktlig planering, Rumsligt perspektiv på utvecklingsstrategi för Örebroregionen, s.7

⁷⁸ Regionförbundet 2011, Regional översiktlig planering, Rumsligt perspektiv på utvecklingsstrategi för Örebroregionen, s.7

⁷⁹ Regionförbundet 2011, Regional översiktlig planering, Rumsligt perspektiv på utvecklingsstrategi för Örebroregionen, s.7

5.5.5 Höjd beredskap

Utifrån regeringens proposition om Sveriges försvar och försvarspolitiska inriktning som publicerades i somras så beskrivs där att den säkerhetspolitiska situationen i Europa har försämrats.⁸⁰ Detta innebär att vi i Sverige har oidentifierade hot som riskerar att ge konsekvenser på bland annat vår nationella suveränitet. Sveriges säkerhetspolitik ska ytterst garantera landets oberoende och självständighet där vi måste kunna värna landets suveränitet, svenska rättigheter och intressen, våra grundläggande värderingar samt skydda svensk handlingsfrihet inför politisk, militär eller annan påtryckning.⁸¹ Den försämrade säkerhetspolitiska situationen innebär förändrade krav på den svenska försvarsförmågan.⁸² Den svenska försvarsförmågan syftar ytterst till försvar av det egna territoriet men ska också betraktas som en del i en gemenskap för stabilitet och säkerhet i norra Europa.⁸³

5.6 Sjukdomar

Ett framtida förändrat klimat kommer att ställa högre krav på samhällets samlade förmåga att förhindra och hantera störningar.⁸⁴

Infektionssjukdomar kan öka, då risken för ras och skred kan frilägga kemisk-toxiska deponier och sprida smittämnen som förorenar vattentäkter och badvatten.⁸⁵ Ett varmare klimat med ökad nederbörd kan resultera i flera utbrott av vattenrelaterade sjukdomar.⁸⁶

5.6.1 Pandemi/epidemi

En pandemi är en världsomfattande smittsam sjukdom som sprider sig genom befolkningsgrupper över ett stort område, till exempel en kontinent, eller i hela världen. En epidemi är en smittsam sjukdom med stor spridning inom ett mer begränsat geografiskt område på en enskild ort, i ett enskilt område, i flera områden eller i en eller flera nationer. En pandemi/epidemi kan få stor påverkan på samhället som helhet när ett stort antal människor insjuknar. Hälso- och sjukvården samt den kommunala omsorgen kan utsättas för stor belastning under en längre tid. Ett stort antal arbetsplatser kan drabbas av personalbortfall som kan ge problem i många verksamheter. Stora delar av landet kan drabbas samtidigt, liksom stora delar av vår omvärld. Om nyckelpersoner som arbetar inom samhällsviktig verksamhet blir smittade kan det påverka verksamheten och samhället negativt. Det kan även bli brist på medicin och utrustning. I mars 2009 drabbades världen av en influensa, som visade sig ha orsakats av en ny typ av influensavirus A(H1N1). Länets sårbarhet för en epidemi eller pandemi beror dels på hur stor andel arbetskraft som länet kan klara sig utan vid

⁸⁰ Regeringens proposition 2014/15:109 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar

⁸¹ Regeringens proposition 2014/15:109 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar

⁸² Regeringens proposition 2014/15:109 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar

⁸³ Regeringens proposition 2014/15:109 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar

⁸⁴ Energimyndigheten 2009, Energimyndighetens slutrapportering, Extrema väderhändelser och klimatförändringens effekter på energisystemet

⁸⁵ FOI 2009, Att använda geografisk information vid väderkriser för att bistå sårbara grupper i ett förändrat klimat

⁸⁶ FOI 2009, Att använda geografisk information vid väderkriser för att bistå sårbara grupper i ett förändrat klimat

en given tidpunkt, dels på hur beroende länet är av enstaka nyckelpersoner. Det är främst frånvaro av nyckelpersoner med specialistkompetens som kan innebära problem och resultera i allvarliga konsekvenser för vissa verksamheter i länet. Konsekvenserna av den nya influensan blev begränsade, men de kan bli mycket allvarligare och tidigare pandemier har orsakat mer betydande sjuklighet och störningar i samhällsviktig verksamhet.

5.6.2 Epizooti och zoonos

I ett förändrat klimat och med människor som reser allt mer finns en ökad risk för sjukdomar orsakade av bakterier, virus och parasiter.⁸⁷ Allt fler transporterar och importerar sällskapsdjur som kan medföra sjukdomar som smittar mellan människor och djur och som ännu inte är etablerade i Sverige.⁸⁸ Jordbruksverket har det övergripande ansvaret för djurhälsan och för att bekämpa smittsamma djursjukdomar.⁸⁹ Vissa beslut i denna hantering kan delegeras till länsstyrelserna.⁹⁰ Länsstyrelsen ansvarar för det förebyggande smittskyddet när det gäller djur i länet och samordnar bekämpningen av vissa allvarliga smittsamma sjukdomar. En del är väldigt smittsamma och får stora konsekvenser för djuren och djurhållningen, så kallade epizootier (till exempel blåtunga samt mul- och klövsjuka). Andra sjukdomar smittar mellan djur och människor och kan orsaka allvarliga sjukdomar på människor, så kallade zoonoser (till exempel salmonella, tuberkulos och rabies).

I juli 2011 konstaterades mjältbrand i ett naturreservat/natura 2000-område i Örebro län. Ett intensivt arbete pågick för att begränsa och bekämpa mjältbrandssmittan i området vid Kvismarens naturreservat på Närkeslätten. Konsekvenserna var begränsade men ett tjugotal nötkreatur dog och åtgärder vidtogs för att undvika att fler djur skulle bli smittade och området spärrades även av för allmänheten. Inga människor blev smittade. Mjältbrand är en bakteriell infektion som kan smitta från djur till människa via nära kontakt med döda eller döende djur som bär på sjukdomen. Mjältbrand är en anmälningspliktig sjukdom som lyder under epizootilagen. Det innebär att djurägare och veterinärer måste rapportera misstanke om mjältbrand i en besättning.⁹¹

⁸⁷ MSB:s statistik och analys olyckor och kriser 2009/2010 s.63

⁸⁸ MSB:s statistik och analys olyckor och kriser 2009/2010 s.63

⁸⁹ Epizootilagen (1999:657)

⁹⁰ Epizootilagen (1999:657)

⁹¹ <http://www.jordbruksverket.se/formedier/nyheter/nyheter2011/bekampningavmjaltbrandpagar.5.6920cb9813122f26a5e80001864.html>

5.7 Klimatförändringar

Klimatförändringarna kan komma att förstärka de hot och risker som vi står inför idag då det medför ökad frekvens och risk för extrema väderhändelser och naturolyckor. Klimatförändringarna kan också öka risken för störningar i länets samhällsviktiga verksamheter. För Örebro län förväntas klimatförändringen att leda till ökad nederbörd och vattenflöden med ökad översvänningsrisk och ökad risk för ras och skred som konsekvens.⁹²

Dricksvattenförsörjningen kommer att försvåras när det blir brunare vatten på grund av varmare klimat och större risk för föroreningar av vattentäkter på grund av översvämningar.⁹³ Perioder med hög temperatur kommer att bli vanligare och leda till en ökad dödlighet för utsatta grupper som sjuka och äldre.⁹⁴ En förskjutning mot norr, av sydliga ekosystem och arter kommer att ske.⁹⁵ Jordbruket och skogsbruket kommer att gynnas genom längre växtsäsong och högre tillväxt, men kan missgynnas om nya skadesinsekter och växtsjukdomar dyker upp.⁹⁶ Nedan visas en matris av de konsekvenser klimatförändringar kan få i länet.

Sektor/område	Risk	Konsekvenser
Människors hälsa	Extrema väderhändelser såsom värmeböljor och översvämningar	Ökad risk för hälsoproblem och ökad risk för dödlighet inom sårbara grupper. Ökad risk för smittspridning, nya sjukdomar och spridningsmönster.
Transporter: vägar	Höga flöden, översvämningar, skyfall Ras, skred och erosion	Ökad risk för översvämningar av vägar och tunnlar och ökad risk för bortspolning av vägar, broar och vägbankar. Ökad risk för skador på vägar och broar.
Transporter: järnvägar	Höga flöden, översvämningar och skyfall Ras, skred och erosion	Ökad risk för översvämningar av tunnlar och skador på elektroniska anläggningar. Ökad risk för skador på järnvägar och broar.
Information och kommunikation: elektroniska kommunikationer	Stormar, skogsbränder, ras och skred Höga flöden	Ökad risk för skador på system med luftledningar, master och antenner. Ökad risk för översvämningar av anläggningar och ledningsnät.
Energiförsörjning: elförsörjning/distribution /produktion	Stormar Höga flöden, översvämningar samt ras, skred och erosion Skyfall	Ökad risk för att elnät raseras. Ökad risk för att elstolpar och nätstationer raseras samt att risken ökar för skador på anläggningar för kraftproduktion. Ökad risk för att enskilda anläggningar och energiinfrastruktur slås ut.
Dammar	Höga flöden	Ökad risk för dammbrott
Energiförsörjning: fjärrvärme	Höjda grundvattennivåer, översvämningar, markförskjutningar, ras och skred	Ökad risk för skador på fjärrvärmenäten.
Kommunalt teknisk försörjning: dricksvattenförsörjning	Högre temperaturer, översvämningar, ras och skred	Risk för sämre kvalitet i råvatten i vattentäktar samt föroreningar av dricksvatten och skador på vattenledningar. Vattenbrist.
Livsmedel: livsmedels-försörjning	Extremväder såsom skyfall, värmeböljor, torka samt vegetationsbränder	Skördeföruster. Bakterietillväxt.

⁹² SMHI 2011. Klimatanalys för Örebro län - Modellering av temperatur, nederbörd och vattenflöden i ett framtida klimat Publ. nr 2011:20

⁹³ SMHI 2011. Klimatanalys för Örebro län - Modellering av temperatur, nederbörd och vattenflöden i ett framtida klimat Publ. nr 2011:20

⁹⁴ SMHI 2011. Klimatanalys för Örebro län - Modellering av temperatur, nederbörd och vattenflöden i ett framtida klimat Publ. nr 2011:20

⁹⁵ SMHI 2011. Klimatanalys för Örebro län - Modellering av temperatur, nederbörd och vattenflöden i ett framtida klimat Publ. nr 2011:20

⁹⁶ SMHI 2011, Klimatanalys för Örebro län - Modellerings av temperatur, nederbörd och vattenflöden i ett framtida klimat Publ. nr 2011:20

5.8 Inträffade händelser i länet 2015

Under 2015 inträffade ett flertal händelser som är intressanta ur ett krishanteringsperspektiv.

I juli 2015 dog en person och två personer skadades allvarligt vid en skottlossning i ett bostadsområde i Vivalla i Örebro.

Natten mellan 5-6 september passerade ett kraftigt oväder länet. Regnet var i form av skyfall och fick till följd att kommunerna Askersund, Laxå, Hallsberg och Kumla drabbades av översvämningar. Mest drabbat var Hallsberg där ett 80-tal fastigheter evakuerades och järnvägstrafiken för Västra stambanan stängdes. Flera samverkansmöten hölls i länet.

Under hösten kommer det väldigt många människor till Sverige och som vill söka asyl. Situationen med att hitta boenden var och är mycket ansträngd och Migrationsverket har gått ut med förfrågningar till kommunerna i länet. Hanteringen av händelsen innebär stor samordning på länsnivå och Länsstyrelsen har igång krishanteringsorganisationen. Flera samverkansmöten hålls i länet.

5.9 Riskanalys och riskvärdering

En övergripande riskanalys har genomförts för de inventerade riskerna och hoten och därefter värderats utifrån sannolikhet och konsekvens. Bedömningen är gjord med ett regionalt perspektiv vilket innebär att riskerna och händelserna bedöms utifrån sina regionala konsekvenser. Sannolikheten är ett mått på hur troligt det är att en viss oönskad händelse inträffar och konsekvensen är den skada som kan uppstå till följd av den oönskade händelsen. Både sannolikheten och konsekvenserna är bedömda på en femgradig skala enligt nedan.

Sannolikhet

Mycket hög sannolikhet (1 gång per år)
Hög sannolikhet (1 gång per 10 år)
Medelhög sannolikhet (1 gång per 50 år)
Låg sannolikhet (1 gång per 100 år)
Mycket låg sannolikhet (1 gång per 1 000 år)

Konsekvens

Utgångspunkter för konsekvensbedömningen är

- befolkningens liv och hälsa
- samhällets funktionalitet
- grundläggande värden som rättssäkerhet och demokrati
- skador på egendom och miljö.

Konsekvens människa/befolkningens liv och hälsa

Katastrofala: 25–29 döda och/eller 25–99 drabbade
Mycket allvarliga: 10 döda och/eller 25 drabbade
Allvarliga: 5 döda och/eller 15 drabbade
Betydande: 1 döda och/eller 10 drabbade
Begränsade: 0 döda och/eller 5 drabbade

Konsekvens samhällets funktionalitet

Viktig samhällsfunktion är ett samlingsbegrepp för de verksamheter som upprätthåller en viss funktionalitet. Varje sådan funktion ingår i en eller flera samhällssektorer och upprätthålls av en eller flera samhällsviktiga verksamheter.

Konsekvens politiska/sociala/grundläggande värden som rättssäkerhet och demokrati

Katastrofala: anarki, statskupp, kommunkupp, terroraktioner.
Mycket allvarliga: civil olydnad, upplöpp, grov vandalism, sabotage, organiserad brottslighet.
Allvarliga: gängkriminalitet, hatbrott, aktioner och konflikter med personskador, konkreta hot mot demokratin.
Betydande: kränkande skrivelser i media, störande av politiska sammanträden.
Begränsade: förtal, missnöjesyttringar i medier.
Politiska: kommun/landsting varumärke, förtroende.
Sociala: psykosociala, social oro.

Konsekvens ekonomi/miljö/skador på egendom och miljö

Miljö: fysisk miljö ekonomi: ekonomi i stort
Katastrof >50 000 000 SEK
Mycket allvarliga 10–50 miljoner SEK
Allvarliga 1 – 10 miljoner SEK

Betydande 100 000 – 1 000 000 SEK
Begränsade <100 000 SEK

Risikanalysen besvarar frågorna: Vad kan hända? Hur troligt är det att det händer? Vilka skulle konsekvenserna bli av händelsen? Den övergripande riskidentifieringen för länet samt bedömningen av sannolikhet och konsekvens bygger på kommuner och Region Örebro läns risk- och sårbarhetsanalyser, kunskap från experter inom Länsstyrelsen och externa aktörer i länet men även utifrån inträffade händelser. När det gäller bedömningen av sannolikheten har en kvantitativ beskrivning med hjälp av rankingskala och intervaller använts.⁹⁷ Att använda kvantitativa uppskattningar ger andra aktörer möjligheter att relatera bedömningarna till sin egen analys.⁹⁸ Den här typen av skala ger också en möjlighet att på ett grovt sätt använda informationen som planeringsunderlag.⁹⁹ En kvalitativ beskrivning med hjälp av rankingskala har använts för att beskriva konsekvenserna.¹⁰⁰ Skalan ger möjlighet att visa hur rangordningen mellan riskerna har gått till, utifrån de konsekvenser som riskerna kan resultera i.¹⁰¹

5.9.1 Osäkerhetsbedömning

När det gäller värderingen utifrån sannolikhet och konsekvens finns det en osäkerhetsbedömning. Riskvärderingen kan endast ses som ett grovt sätt att värdera riskerna för att ge en överblick av samtliga identifierade risker i länet. Osäkerheten återspeglar tillförlitligheten i det underlag som använts vid värderingen av riskerna. För varje risk har osäkerheten bedömts enligt en skala med tre nivåer.

(MSB:s förklaring, motivering till bedömningen)

- Hög (H): Det finns ytterst lite statistik, data och erfarenhet att stödja sig på i frågan och möjligheten för fel är överhängande. Alternativt att experter är oeniga.
- Medel (M): Det finns tillgång till viss statistik och data. Experter anser att bedömningen som är gjord är den rimligaste, men det finns ett klart utrymme för att den skulle vara felaktig.
- Låg (L): Stor erfarenhet, god tillgång på statistik och datakällor talar för bedömningen. Det finns ändå möjlighet att bedömningen är felaktig, men det är inte troligt. Experter är eniga om att bedömningen är korrekt.

⁹⁷ MSB 2011, Vägledning för Risk- och sårbarhetsanalyser s.46

⁹⁸ MSB 2011, Vägledning för Risk- och sårbarhetsanalyser s.46

⁹⁹ MSB 2011, Vägledning för Risk- och sårbarhetsanalyser s.46

¹⁰⁰ MSB 2011, Vägledning för Risk- och sårbarhetsanalyser s.48

¹⁰¹ MSB 2011, Vägledning för Risk- och sårbarhetsanalyser s.49

5.9.2 Riskmatris

Mycket hög sannolikhet (1gång/år)		5	1, 7	9	
Hög sannolikhet (1gång/10 år)		12, 27	2, 3, 25	15, 18, 19, 26	
Medelhög sannolikhet (1 gång/50 år)		6	4, 10, 20, 22, 24	8, 11, 23	
Låg sannolikhet (1 gång/100 år)			16	17, 21, 13	14
Mycket låg sannolikhet (1gång/1 000 år)					
	Begränsade	Betydande	Allvarliga	Mycket allvarliga	Katastrofala

1. Värmebölja (L) 2. Storm (L) 3. Snöoväder L 4. Översvämningar (M) 5. Skyfall (M) 6. Ras och skred (L) 7. Skogsbrand (L) 8. Anläggningar med hantering av farliga ämnen (M) 9. Farligt gods (L) 10. Allvarlig händelse i publikt område (M) 11. Stor trafikolycka (tåg/väg/flyg/båt) (M) 12. Brand i särskilda objekt (L) 13. Dammbrott (M) 14. Kärnteknisk olycka (M) 15. Störningar i dricksvattenförsörjningen och avloppssystem (L) 16. Störningar i livsmedelsförsörjningen (H) 17. Störningar i finansiella system (H) 18. Störningar i elförsörjningen (L) 19. Störningar i elektroniska kommunikationer (L)	20. Störningar i värmeförsörjningen (L) 21. Störningar i drivmedelsförsörjning (L) 22. Störningar i transporter (M) 23. Terrorism & våldsbejakande extremism (M) 24. Vansinnesdåd & pågående dödligt våld (M) 25. Social oro (M) 26. Pandemi/epidemi (L) 27. Epizooti och zoonos (L)

6. Bedömning av Länsstyrelsens generella krisberedskap

Bedömningen av Länsstyrelsens generella krisberedskapsförmåga är i huvudsak god men har förbättringspotential.

Ledning

Riskhantering, Planering

- Risk- och sårbarhetsanalysen är framtagen tillsammans med aktörerna i länet såväl privata som offentliga och ligger till grund för djupare analyser, vad vi ska öva och utbilda.
- Det finns övade larmrutiner.
- Det finns en utbildad och övad tjänsteman i beredskap som har beredskap dygnet runt alla dagar på året.
- Det finns en omvärldsbevakning som kan varna för allvarliga kriser. Det finns till viss del rutiner och tekniskt stöd för att snabbt sprida information till den egna organisationen och andra aktörer.
- Länsstyrelsen har en krishanteringsplan.

Samverkan

- Riktlinjerna i Gemensamma grunder för samverkan och ledning utgör grunden för samverkan i länet.
- Länsstyrelsen arrangerar flera gånger per år samverkansforum i länet i form av utbildningar, övningar och kunskapshöjande åtgärder. Flera aktiviteter arrangeras tillsammans med andra aktörer.
- Länsstyrelsen har tagit fram en rutin för länet, hur deltagande i samverkanskonferenser ska ske.
- Lokaler och tekniska stödsystem finns för samverkan vid en kris.

Kommunikation

Informationssäkerhet

- Enheten Kommunikation och krisberedskap arbetar tillsammans i stor utsträckning inom krisberedskapsområdet. WIS och Rakel används kontinuerligt. I länet finns också ett kriskommunikatörnätverk som Länsstyrelsen ansvarar för, med representanter från alla kommuner, polis, räddningstjänsterna och Region Örebro län. Kriskommunikatörnätverket är aktiva på sociala medier och publicerar aktuell information på webbsidor.
- Det finns alternativa trafikvägar. IT-driften sköts av LstIT i Västra Götaland men personal finns placerad i länshuset. Länsstyrelsen är ansluten till Rakel och Försvarets telenät (FTN).

Kompetens

Utbildning, Övning

- Utbildningar och kompetenshöjande åtgärder sker årligen för personal inom krishanteringsorganisationen. Varje månad träffas TiB för utbildning och erfarenhetsutbyte.
- Flera samverkansövningar har genomförts i länet.
- Beroendet av nyckelpersoner och uthålligheten i de personella resurserna kan vara avgörande för hur en samhällsstörning eller kris kan hanteras.

Resurser

- Lokaler finns till krishanteringsorganisationen och Länsstyrelsen har reservkraft för hela länshuset och som testas och körs regelbundet.
- Det finns materiella resurser för krishantering beroende på vad som inträffar och som kan tas i bruk och som har en uthållighet om minst en vecka.
- Det finns en förmåga att omfördela interna materiella resurser samt en förmåga att ta emot externa materiella förstärkningsresurser. Detta är dock inte övat eller har testats i skarpt läge.

7. Beskrivning av identifierade sårbarheter och brister i krisberedskap inom Länsstyrelsen och dess geografiska område

Värmeböljor inträffar oftast under semestertider och bristen på personal kan påverka länets förmåga. Arbete kvarstår att ta reda på var de sårbara grupperna finns i kommunerna geografiskt och hur vi kan förbereda oss på bästa sätt.

Den 31 juli 2014 utbröt en omfattande skogsbrand i Västmanland som skulle bli den största skogsbranden i Sverige under modern tid. Branden blev en riksangelägenhet och Länsstyrelsen i Västmanlands län tog efter några dagar över samordning och ledning av räddningsinsatsen. En större **skogsbrand** skulle påverka länets förmåga i form av att det kan bli brist på både personella och materiella resurser. Frågan hur vi ska prioritera och inrikta resurserna på bästa sätt kvarstår fortfarande.

Örebro län ligger väldigt högt i statistiken med transporter med **farligt gods** på länets vägar och järnväg enligt den senaste statistiken som genomfördes av Räddningsverket 2006. Olyckor händer och det finns ett behov av att planera evakuering och utrymning, genomföra övningar samt sprida och öka kunskapen inom CBRNE-området. Händelser med farliga ämnen är alltid allvarliga och kan kräva stora sjukvårds- och räddningsinsatser. Det finns också risker som kan vara farligt för miljön. I och med att Örebro län är ett transportlän sker det ofta att lastbilar hamnar i diket. En vanlig bränsletank med dieselolja som brister vid en vägavkörning kan ställa till stor skada för miljön. Många vägar går genom eller i närheten av känsliga vattentäkter i länet. Det finns behov av att fortsätta utveckla samverkan vid avsiktliga och oavsiktliga händelser med CBRNE-händelser samt utveckla samverkan kring åtgärder som syftar till att förbättra förmågan att begränsa konsekvenserna av sådana händelser.

I Sverige finns flera kärnkraftsanläggningar och om en olycka skulle inträffa vid ett kärnkraftverk som innebär utsläpp av radioaktiva ämnen eller hot om sådant utsläpp så är det statlig räddningstjänst. Länsstyrelsen är därför den instans som samordnar. En **kärnteknisk olycka** skulle ställa stora krav på förmågan i länet och kunskaperna och erfarenheterna är begränsade.

Kunskapen om hur de **finansiella systemen** fungerar är liten och därför är det svårt att bedöma förmågan att hantera störningar.

Sverige är oerhört elberoende och störningar i **elförsörjningen** skulle påverka förmågan beroende på hur mycket el som finns att tillgå och andra krisberedskapsaktörers tillgång till el i länet. Många kommuner har inte tillräckligt med fast reservkraft eller möjligheter att koppla in mobil reservkraft vilket får allvarliga konsekvenser vid störningar i elförsörjningen. Många kommuner har dock installerat reservkraft i sina kommunhus för ledning samt till vissa samhällsviktiga verksamheter. Flera har även tillgång till mobila reservkraftsaggregat som kan kopplas in vid behov men alla är inte testade. Behovet av stationära och mobila reservelverk till samhällsviktig verksamhet finns inte kartlagt i länet. Det finns inte heller någon plan för hur anskaffning och fördelning av mobila reservelverk till samhällsviktig verksamhet vid omfattande elavbrott ska gå till samt vilken kapacitet kommunen har att serva och underhålla de reservelverk som kan komma att användas vid omfattande elavbrott.

Länet har vid flera tillfällen råkat ut för olika slags störningar i de **elektroniska kommunikationerna** och förmågan påverkas givetvis om det inte går att kommunicera och sammanställa lägesrapporter vid en kris. Behov kvarstår fortfarande att arbeta med elektronisk kommunikation i samband med RSA-arbetet, öva, utbilda och genomföra erfarenhetsutbyten. Gemensamma konsekvens- och sårbarhetsanalyser behöver tas fram i länet. Det är viktigt att gemensamt titta på alternativa kommunikationsvägar för samverkan och alternativa sätt att informera/kommunicera med allmänhet och media samt öka medvetenheten om varandras kritiska beroenden.

Förmågan att hantera en störning i **värmeförsörjningen** påverkas av det faktum att knappt några kommuner har förberedda värmestugor. Det är inte många kommuner i länet som har planerat inför en krisförsörjning av värme genom att upprätta riskanalyser, beredskaps- och åtgärdsplaner samt planer för bränsleförsörjning till aggregaten.

En störning i **drivmedelsförsörjningen** skulle påverka länets förmåga mycket då samhällsviktiga verksamheter i länet drabbas lika hårt som privatpersoner. Drivmedelsförsörjningen av reservelverken är inte planerad eller säkerställd vid ett omfattande elavbrott eller en störning där drivmedel uteblir.

Att beroendet av **transporter** är stort vet vi, men hur vår förmåga skulle påverkas vid störningar är inte kartlagd.

Ökat utanförskap och segregering i samhället är exempel på **sociala risker** som har sitt ursprung i bristande sociala och socioekonomiska förhållanden. Även ökad främlingsfientlighet och minskad social sammanhållning är risker som kan leda till **social oro** och få allvarliga konsekvenser. Länet måste bli bättre på att identifiera och hantera social oro och sociala risker inom ramen för arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser.

Hur samverkan ska ske när Jordbruksverket har det övergripande ansvaret för att bekämpa smittsamma djursjukdomar och där vissa beslut i denna hantering kan delegeras till länsstyrelserna är inte helt lätt och tydligt. Det finns mycket att arbeta vidare med och dra lärdom från både pandemin och **epizootiutbrottet**. Erfarenheterna från mjältbranden i länet 2011 är att när en epizooti eller zoonos drabbar ett område så påverkar det samhällets krisberedskap på bredden. Det finns ett behov av att utveckla samordning och samverkan med centrala myndigheter och djurnäringen. En epizooti eller zoonos är komplex och mer kunskap behövs för att förstå hur samhället drabbas så att förmågan att hantera dessa händelser och insatser genomförs på ett effektivt sätt.

8. Genomförda, pågående och planerade åtgärder sedan föregående rapportering

8.1 Utbildning och övning, analys och planering

10 december 2014 bjöd Länsstyrelsen in till en **inspirationsdag** med fokus på **samverkan, lägesbild, informationsdelning och kommunikation**, i samband med en inträffad krishändelse.

10 februari anordnades ett **kunskapsseminarium** med exempel på **biologiska ämnen** som orsakat ett stort krisarbete hos berörda aktörer i länet. Syftet var att dela erfarenheter från mjältbrandsutbrottet samt vattenproblemen i Örebro kommun. Länsstyrelsen, Region Örebro län och Örebro kommun berättade om sina erfarenheter från händelserna.

12 mars skedde en **seminarieövning** med målsättningen att utveckla och öka förmågan att **samverka vid räddningstjänstolyckor** mellan berörda myndigheter. Övningen är en del i arbetet som handlar om att förbättra räddningsinsatserna på Hjälmarens. Hjälmarens är kommunalt vatten och innebär att den är delad mellan tre län, fyra kommunala räddningstjänster, tre polisregioner samt övriga berörda aktörer.

25 mars **utbildades** länets beredskapssamordnare och även privata aktörer i **kontinuitetshantering** inom ramen för risk- och sårbarhetsanalysarbetet. Utbildningen genomfördes tillsammans med Actea Consulting AB.

14 april genomfördes en **utrymnings- och evakueringsövning** för länet **tillsammans med Länsstyrelsen i Uppsala län**. Övningen blev en uppstart av det fortsatta arbetet med utrymning och evakuering som Länsstyrelsen i Örebro län kommer fortsätta att driva under 2015 och 2016.

Den 15 april genomfördes en **föreläsning** för **Kriskommunikationsnätverket** med syftet att bygga på våra kunskaper om kriskommunikation och samverkan och få inspel till vårt processarbete.

22 april ordnades ett **seminarium** om **omfattande samhällsstörningar**. Nerikes brandkår fick som utomstående part utreda **branden i Västmanland**, på begäran av de drabbade kommunerna. Utredningen har sitt fokus på insatsens genomförande. Anna Henningsson och Ulf Jacobsen, utredare vid Nerikes Brandkår, redovisade olycksutredningen och de åtgärdsförslag som de ser behöver utvecklas i Örebro län.

11-13 maj reste en mindre grupp från länets **kriskommunikationsnätverk** på en **erfarenhetsresa till England** för att träffa London Metropolitan police samt The Greater Manchester Police. Syftet med resan var att dra lärdom från upploppen 2011, The London riots och hur sociala medier påverkade händelsen.

21 maj **övade** länet i **WIS** för att se den praktiska nyttan av WIS och medvetandegöra behovet av WIS hos länets aktörer.

27 maj fick de som inte använder **Rakel** varje dag en **utbildning** i teori och praktisk övning med Rakelmobil.

16 juni anordnades en **utbildning** med fokus på **lagstiftning och regelverk** inom krisberedskapsområdet. Syftet var att utveckla en ökad förståelse för egen och andra organisationers roll, ansvar, agerande och hur lagstiftning och regelverk styr arbetet vid en samhällsstörning.

20 augusti genomfördes ett **dialogmöte** med länets aktörer och med syftet att följa upp de **behov** som identifierades 2014, diskutera nya behov och se över **planeringen** 2016-2018.

27 augusti bjöds länets **samhällsviktiga verksamheter** in till en **workshop** för att diskutera behov av **samverkan, kritiska beroenden och riskmatris**.

15-16 september genomfördes en **kurs** som syftar till att stärka deltagarnas förmåga att kommunicera under en samhällsstörning samt i samverkan förmedla samlad och korrekt information. Deltagarna fick en förståelse för betydelsen av **kriskommunikation** i dagens informationssamhälle, mediernas roll och en ökad kunskap inom omvärldsbevakning med fokus på sociala medier.

16 september genomfördes en halvdag med länets kommuner, polis, räddningstjänst och Region Örebro län för att gå igenom den **regionala riskmatrisen** och göra gemensamma sannolikhets- och konsekvensbedömningar samt osäkerhetsbedömningar för identifierade risker och hot.

23-24 september ordnades en **kurs** inom **stabsmetodik** för länet med syfte att ge deltagarna kompetens i form av metoder och verktyg för att de ska kunna arbeta i stabsbefattning.

8 oktober skedde ett **kunskapsseminarium** för att dra lärdomar från **räddningsinsatsen och Länsstyrelsens övertagande under branden i Västmanland**.

14-15 oktober genomfördes en **grundkurs i samhällsskydd och beredskap** i länet. Kursen syftade till att ge deltagaren grundläggande kompetens inom krisberedskapsområdet och genomfördes av två utbildare från MSB Revinge.

20 oktober skedde en **seminariedag** med syfte att ge deltagarna kunskapshöjning och förbättrad förmåga att **hantera en flygolycka**. Övning Karolina genomfördes 20 maj 2014 och utifrån brister som identifierades genomfördes ett seminarium 20 oktober 2015 med målet att deltagarna ska känna till ansvar och uppdrag som aktörer har vid en flygolycka.

19 november sker **samverkansövningen Tekla** med fokus på stabsmetodik och ledning. Syftet är att öva samverkan med ett **CBRNE-scenario** och är en del i det utvecklings- och kvalitetssäkringsarbete som sker inom CBRNE- nätverket.

19 november bjuder Länsstyrelsen in till ett **seminarium** som handlar om hur vi kan ta hänsyn till det **förändrade klimatet i samhällsplaneringen**.

Under hösten 2015 kommer all personal på Länsstyrelsen att **utbildas i informationssäkerhet**.

8 december sker en **avslutningskonferens** om projektet ”**sociala risker** i Örebro län 2013-2015”.

9 december genomförs den årliga **träffen** för att presentera och diskutera **risk- och sårbarhetsanalyser** i länet.

14-15 december sker en **länskonferens** där länets arbetsgrupper får delge vad de gjort under året samt att föreläsare från ICA och Energimyndigheten har bjudits in.

Ett seminarium om samverkan kring suicid kommer att hållas i december.

Från hösten 2014 till första halvåret 2015 genomfördes **veckomöten i Rakel** i länet.

Under hösten 2015 och våren 2016 genomförs kvartalsvisa **funktionsövningar** för att testa exempelvis Rakel, WIS, lync, signalskydd och videokonferens.

En gång i kvartalet genomförs **signalskyddsövningar** tillsammans med aktörer i länet samt med ÖSAM.

Regional samverkanskurs

Länsstyrelsen genomför tillsammans med representanter från kommun, Region Örebro län, polis och räddningstjänsterna en regional samverkanskurs årligen. Syftet är att kursdeltagarna ska få ökad kunskap om andra aktörers roll, mandat och uppdrag samt ökad förståelse för samverkan. Kursen är fyra dagar som varvas med föredrag och scenariodiskussioner.

Kommunal samverkanskurs

Under 2015 har sex kommuner genomförts kommunal samverkanskurs. Länsstyrelsen genomför utbildningen tillsammans med utbildningsledare från kommuner, räddningstjänst, polisen och sjukvården. I de flesta kommunerna har krisledningsnämnden deltagit.

Stabsutbildning

I september genomförde MSB på uppdrag av Länsstyrelsen en stabsmetodikutbildning. Deltagarna kom från Nerikes Brandkår, kommunerna Askersund, Degerfors, Lekberg och Örebro. Även Civilförsvarsförbundet deltog i utbildningen.

Grundkurs i samhällsskydd och beredskap

MSB genomförde på uppdrag av Länsstyrelsen en två-dagars utbildning i oktober.

Projekt sociala risker 2013-2015

Länsstyrelsen har drivit ett 3-årigt projekt med målet att utveckla länets risk- och sårbarhetsanalyser så att de även innefattar sociala risker. För att kunna åstadkomma detta skedde en kunskapsuppbyggnad inom området sociala risker, en kartläggning av sociala risker i Örebro län skedde samt att en arbetsmetod togs fram. Målet är att den regionala risk- och sårbarhetsanalysen samt att pilotkommunerna Örebro, Kumla och Lekebergs kommuners risk- och sårbarhetsanalyser ska innehålla sociala risker år 2015.

Projekt krissamverkan i Örebro län 2014-2016

Kriskommunikationsnätverkets gemensamma projekt med att utarbeta en gemensam process för samverkan fortgår. Hittills har vi tagit fram minneskort som stöd i varnings- och responsfasen. En dagordning för samverkansmöten har också tagits fram. Nätverket har också under året påbörjat ett arbete med att beskriva hur länet samverkar för att åstadkomma inriktning och samordning. Bland annat har erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland och från Övning Karolina 2014 diskuterats. Samverkansmöten med lägesrapportering och sammanställning av samlad lägesbild är en viktig del. Utifrån underlag som aktörer

inrapporterar kan sedan analys av samhällskonsekvenser genomföras. Alla kommuner och räddningstjänsterna i länet har lämnat kontaktuppgifter för snabb inkallning till samverkansmöte via SOS Alarm. Region Örebro län och Polisregion Bergslagen måste dock kontaktas genom manuellt handhavande.

Klimatanpassning

Inom klimatanpassningen har Länsstyrelsen under 2015 framförallt arbetat med att implementera den klimatanpassningsplan som Länsstyrelsen tog fram under 2014. Implementeringen har framförallt inneburit att länets kommunalpolitiker involverats i klimatanpassningsplanen genom att planen varit på en andra remissrunda där kommunsstyrelserna fått möjlighet att ställa sig bakom planen. Länsstyrelserna håller nu på och sammanställer de synpunkter som kommunstyrelserna hade på klimatanpassningsplanen. Länsstyrelsen planerar också ett seminarium om klimatanpassning och samhällsplanering till november i år.

Projekt kontinuitetsplanering

Länsstyrelsen i Örebro län driver ett projekt där vi påbörjar arbetet med kontinuitetsplanering som en integrerad del i risk- och sårbarhetsanalysarbetet under 2015-2016. Utbildning har genomförts för kommunernas och regionens beredskapssamordnare men också för privata aktörer. Degerfors kommun och Örebro kommun deltar som pilotkommuner för att genomföra kontinuitetsplaner i några utvalda samhällsviktiga verksamheter.

Projekt civil militär samverkan 2013-2017

Hallands län, Västra Götalands län, Värmlands län och Örebro län genomför tillsammans med militärregion Väst ett projekt som handlar om att utveckla och förnya den gemensamma planeringen för civilt försvar på regional nivå med ett modernt innehåll kring totalförsvarsfrågor inom det civilmilitära området.

Dammar

Länsstyrelsen har påbörjat arbetet med att utreda och besluta om vilka dammar som ska klassas som farlig verksamhet enligt 2 kap. 4 § Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Arbetet sker i samverkan mellan Länsstyrelsen, kommunerna och räddningstjänsterna. Det finns idag två dammar som är klassade som farlig verksamhet. Det är Hagbydammen i Nora och Enemossen i Zinkgruvan i Askersunds kommun.

Samverkan suicidlarm

I Örebro län har det startats ett arbete med samordning av larm om pågående suicid. Tanken är att skapa bättre rutiner för hur blåljusorganisationerna och SOS alarm ska samverka vid dessa larm. Ett uppstartsmöte har hållits och ett seminarium kommer att hållas i december.

Störningar i dricksvattenförsörjningen

Länsstyrelsen i Örebro län samordnar ett större dricksvattenprojekt "Vätternvattenprojektet" för att finna en långsiktigt hållbar lösning för vattenförsörjningen för sex av länets kommuner. Syftet med projektet är att undersöka möjligheten att försörja kommunerna med vatten från Vättern. En förstudie är klar och fördjupade studier har också gjorts. Underlag finns nu för att kommunerna ska kunna fatta beslut om att gå vidare i projektet.

Privat och offentlig samverkan

Länsstyrelsen har vid ett flertal tillfällen under året bjudit in privata aktörer att delta vid olika utbildningar, konferenser och workshops. Länsstyrelsen ser framförallt att telekombolagen ökar sitt samarbete med offentliga aktörer i länet. Beroendeförhållanden inom telekomsektorn

är mycket komplext och insynen är starkt begränsad. För att stärka krisberedskapsförmågan i länet krävs gemensamma åtgärder och god samverkan mellan privata- och offentliga aktörer.

Ledningsplatsen

För att förenkla stabsarbetet och följa med i teknikutvecklingen har Länsstyrelsen med ekonomiskt stöd från MSB byggt en ny ledningsplats.

8.2 Åtgärder som planeras för att stärka krisberedskapsförmågan

Informationsdelning

Att skapa en lägesbild är ofta ett problem vid stora kriser. En lägesbild är viktig för att alla aktörer ska känna till vad som har hänt, hur läget är och hur utvecklingen kommer att se ut. I Örebro län använder sig Länsstyrelsen av WIS som ett sätt att nå ut med information, vilket i sin tur hänger på att länets aktörer använder sig av WIS för att informera sig om läget. I länet används inte WIS i full utsträckning av de aktörer som har WIS. Med WIS kan berörda aktörer rapportera direkt i systemet och inhämta information istället för att skicka e-post. En strategi för användningen av WIS i länet planeras att tas fram.

Samhällsgemensam larm- och ledningscentral

Frågan om hur man kan förbättra larmkedjan och ledningen av samhällets resurser har diskuterats i flera år. Alarmeringstjänstutredningen presenterade i sitt betänkande förslag om gemensamma lösningar beträffande organisation, metoder och teknik. Eftersom polisen nu har omorganiserats till en myndighet och polisens ledningscentraler ska minskas från nitton till sju har frågan aktualiserats på nytt då polisen behöver skaffa nya lokaler för nya ledningscentraler i Örebro. Polisen och SOS Alarm har ett projekt med deltagande från Länsstyrelsen i Örebro, Region Örebro, Örebro kommun, Nerikes Brandkår och Försvarmakten i Örebro.

Ambitionen är att alla intresserade aktörer inom området skydd, undsättning och vård ska erbjudas plats i ledningscentralen. I byggnaden ska aktörerna ha tillgång till både gemensamma och egna lokaler. Förebilden är Trygghetens hus i Östersund samt flera andra samhällsgemensamma centraler i andra länder. I lokalerna ska det finnas möjlighet att leda den egna verksamheten och samverka med andra. Man ska dessutom kunna bedriva utbildning och övning, både gemensamt och enskilt.

8.3 Vilka dokument som innehåller mer detaljerade beskrivningar om det risk- och sårbarhetsreducerande arbetet

Örebro läns stöd för redovisning av risk-och sårbarhetsanalyser

Ett länsgemensamt stöd för redovisning av risk- och sårbarhetsanalyser har tagits fram. Stödet innehåller bland annat vad som ska ingå i varje riskområde, gemensamma typhändelser, definitioner av typhändelser, riskmatriser, skalor för sannolikhet och konsekvens samt osäkerhetsbedömning.

Stöd- och förstärkningsresurser

En vägledning för planering av förstärkningsresurser finns framtagen och publicerad på Länsstyrelsens webbplats.

Tips och råd inför samverkanskonferenser

Länsstyrelsen har tagit fram en vägledning för hur samverkanskonferenser ska genomföras i länet.

Informationsinsats om den enskildas ansvar

Länsstyrelsen planerar att göra en informationsinsats om den enskildas ansvar.

Broschyr misstänkt farligt föremål

Länsstyrelsen i Örebro län, Polisen, SOS, Nerikes Brandkår, Bergslagens räddningstjänst, Region Örebro län och Försvarsmakten har tagit fram en broschyr för post- och receptionspersonal. Broschyren beskriver hur man ska agera om man tar emot ett misstänkt farligt föremål. Den kommer att distribueras ut i länet i början av 2016.

Rapport om skyfall

Länsstyrelsen i Örebro län kommer att utreda skyfallet som ledde till översvämningar i bl.a. Hallsberg. MSB har gett Länsstyrelsen i uppdrag att sammanställa konsekvenserna av översvämningen. Detta för att se vilka skador som uppstått och hur samhällets olika aktörer har hanterat situationen. Syftet är att hitta lösningar för att minska riskerna för liknande händelser i framtiden.

8.4 Behov av åtgärder som ligger utanför myndighetens ansvarsområde

Örebro län ligger väldigt högt i statistikken med transporter med farligt gods på länets vägar och järnväg enligt den senaste statistiken som genomfördes av Räddningsverket 2006. Örebro län är ett transportlän och det finns ett stort behov och önskan om en uppdaterad kartläggning från MSB.

MSB bör ta fram en vägledning kring övertagande av kommunal räddningstjänst enligt olycksutredning branden i Västmanland och utredarnas åtgärdsförslag.

En ny nationell kompetensutbildning riktad till räddningsledare vid övertagande av kommunal räddningstjänst behöver utformas.

MSB bör ges uppdraget att ansvara för beställning och mottagning av internationella förstärkningsresurser som avropas av aktörer i ett län.

Alarmeringsuppdraget och den obrutna larmkedjan när hjälpsökande ringer 112 bör utredas skyndsamt och även beslutas.

Vid stora komplexa samhällsstörningar med stora ekonomiska följder behöver medel avsättas för åtgärder så att kommunerna kan säkerställa återuppbyggnad av samhällsviktiga funktioner.

Länsstyrelsen i Örebro län anser att det bör finnas en tydligare ansvarsfördelning mellan Nerikes brandkår och medlemskommunerna när det gäller arbetet enligt LSO. Detta för att kommuninvånarna och de som vistas i Örebro län ska kunna vara säkra på att lagen uppfylls. Detta kan förtydligas genom ett handlingsprogram där det förebyggande arbetet beskrivs för varje olyckstyp och även hur de ska agera vid en inträffad olycka.

9. Behov av ytterligare åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat

Samverkan och geografiskt områdesansvar

Gemensamma grunder är ett resultat av det projekt inom Ledning och Samverkan som avslutades i juni 2014. Målet var att förbättra aktörernas förutsättningar att hantera samhällsstörningar och utveckla systemets och aktörernas förmåga att leda och samverka. Geografiskt områdeansvar finns på lokal-, regional- och centralnivå.

Kriskommunikation

Länets förmåga att kommunicera med allmänheten och media behöver utvecklas, då det är viktigt att kunna kommunicera en samstämmig bild av en kris. Allmänhetens förtroende är avgörande för att arbetet med krisberedskap och olyckor ska vara framgångsrikt. Aktörerna i länets krishanteringssystem bör utveckla sättet att använda sociala medier i arbetet med kriskommunikation, både för att inhämta information och för att kommunicera vid en händelse. Det finns ett behov av att utarbeta en process för hur vi i praktiken hanterar och sprider information och förmedlar en samstämmig bild av en händelse. Likaså finns ett behov av att öka förståelsen och hanteringsförmågan av sociala medier, inte minst med koppling till sociala kriser då denna typ av händelser har blivit allt vanligare och som ofta sprids snabbt via sociala mediekkanaler. I början av december kommer en mindre arbetsgrupp från kriskommunikationsnätverket genomföra ett lunch till lunch-internat för att jobba vidare med vår samverkansprocess.

Klimatanpassning

Kommunens risk- och sårbarhetsanalys är en process där man kan integrera klimatanpassning. För att anpassa samhället till extrema naturhändelser som kan bli mer omfattande och frekventa är det viktigt att redan nu planera och vidta förebyggande åtgärder och särskilt fästa uppmärksamheten på samhällsviktiga verksamheter och områden där det är mest angeläget att vidta anpassningsåtgärder. När det gäller den kommunala krisberedskapsförmågan bör klimatanpassningen finnas med i det kontinuerliga arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser. Ett led i detta arbete är att sammanställa risker och sårbarheter i samhällsviktiga verksamheter utifrån klimatförändringarna. Vilka verksamheter påverkas och vilka konsekvenser får olika klimatfaktorer.

Rakel

För att förbättra länets förmåga att leda effektivt vid kriser och förmågan att kommunicera säkert och robust mellan aktörerna behöver länet bli bättre på att samverka i Rakel. Gemensamma samverkansformer och arbetssätt behöver utvecklas så att samverkan sker på ett effektivt sätt. Örebro län behöver öka kunskapen om Rakels regionala möjligheter till förbättrad samverkan vid samhällsstörningar samt hur Rakel kan användas i vardagen. Mer utbildning i länet behövs för att kommunikation med Rakel ska bli en naturlig del i samverkan. Gemensamma övningar har efterfrågats.

Informationssäkerhet

Sedan 2009 är driften av länsstyrelsernas IT-system koncentrerad till en länsstyrelsegemensam IT-avdelning som organisatoriskt tillhör Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Informationssäkerhetsarbetet bedrivs i huvudsak ute på respektive länsstyrelse och inom IT-avdelningen. Policy för informationssäkerhetsarbetet samt ledningssystem för informationssäkerhet finns för Länsstyrelsen i Örebro län men de behöver revideras.

Informationssäkerhetsinstruktion för användare togs fram 2013 och informationssäkerhetsinstruktion för förvaltning finns sedan 2011. Under december månad i år kommer all personal på Länsstyrelsen att utbildas i informationssäkerhet.

I oktober 2014 startades ett gemensamt projekt med syfte att förbättra länsstyrelsernas kunskap och förmåga inom området informationssäkerhet och kontinuitetsplanering. Projektet har arbetat med att:

- Ta fram förslag på kompetensutvecklande insatser utifrån ett kommunikationsperspektiv
- Titta på kravställning och analys av länsstyrelsernas webbaserade information och kommunikation
- Identifiering av vilka specifika IT-leveranser som är kritiska för att länsstyrelserna ska kunna bedriva sitt uppdrag som ansvarig myndighet för räddningstjänst vid en kärnteknisk olycka.
- Ta fram ett förslag till krav på IT-leverans (SLA) som lever upp till den kravbild som framkommit i analyserna.

Pilotstudierna inom kommunikation och kärnkraftsberedskap visar att nuvarande IT-leverans inte uppfyller de krav som finns från verksamheten. Projektet lämnade i oktober 2015 ett antal förslag till länsråden att ta ställning till, ett förslag är att genomföra workshops inom samtliga verksamhetsområden där kritiska förmågor och deras beroende av IT analyseras, etablera samordnad styrning och organisation av informationssäkerhetsarbetet och genomföra utbildning inom informationssäkerhet för olika målgrupper.

När det gäller informationssäkerhetsarbetet i länets kommuner är det endast några kommuner som har etablerat ett samarbete i informationssäkerhetsfrågor med andra kommuner. Hälften av kommunerna har en utpekad funktion för informationssäkerhet inom kommunen. Ingen kommun uppger att de använder något särskilt stöd eller metod för det systematiska informationssäkerhetsarbetet. Hälften av kommunerna kontrollerar efterlevnad rörande informationssäkerhet, har en metod för hur informationsklassning utförs och genomför riskanalyser. Några kommuner har framtagna kontinuitetsplaner för att hantera bortfall av information i kritiska verksamhetsprocesser inom kommunen. När kommunerna anlitar underleverantörer, såsom drift av IT-stöd och lagring av kommunens information görs analyser enligt upphandling, BITS eller i begränsad omfattning. De flesta kommuner ställer samma informationssäkerhetskrav vid anslutning till nationella eller gemensamma e-tjänster som tillhandahålls av andra kommuner eller myndigheter som vid egen upphandling av motsvarande tjänst. Det finns ett behov framöver av att se över rutiner och former för säker kommunikation och information i länet.

Civilt försvar

Regeringen har överlämnat den försvarspolitikiska inriktningspropositionen 2016-2020 till riksdagen. I propositionen skriver regeringen om återupptagen planering för det civila försvaret. Med utgångspunkt i en helhetssyn som omfattar hela hotskalan, ett gemensamt regelverk och en sammanhållen planeringsprocess bör planeringen för det civila försvaret samordnas såväl med Försvarsmakten som med planering för fredstida krissituationer. Planeringen av det civila försvaret ska återupptas och genomföras av regeringens beslutade planeringsanvisningar.¹⁰² Det civila försvaret bör inledningsvis inom ramen för befintliga

¹⁰² Regeringens proposition 2014/15:109 Försvarspolitik inriktning – Sveriges försvar

resurser prioritera uppgiften att planera stöd till Försvarmakten vid höjd beredskap. Planeringsarbetet bör utgå från att förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid också kan ge grundläggande förmåga att hantera krigssituationer. Kommuner och länsstyrelser har mandat att vidta särskilda åtgärder avseende planering och inriktning av verksamhet som ska upprätthållas under höjd beredskap. Det civila försvaret bör inledningsvis planera för att kunna lösa uppgifter under krig i 5-10 dagar. Planeringen för övriga uppgifter inom det civila försvaret avseende skyddet av befolkningen och upprätthållandet av samhällsviktig verksamhet bör dock kunna utföras under betydligt längre tid.

Aktivitetslista 2015 och 2016

2015	2016
Projekt	
<i>Pågående projekt:</i> Sociala risker Örebro län 2013-2015 Kriskommunikationssamverkan i praktiken 2014-2016 Sammanhållet projekt för stöd till kommuner och länets aktörer, inriktning CBRNE, RSA, planering Rakel, utbildning och övning 2015-2018	Kriskommunikationssamverkan i praktiken Sammanhållet projekt för stöd till kommuner och länets aktörer, inriktning CBRNE, RSA, planering Rakel, utbildning och övning.
Seminarier/konferenser/möten	
Regionala rådet skydd mot olyckor och krisberedskap T-sam och dess arbetsgrupper - Utbildning och övning - Risk- och sårbarhetsanalyser - Kriskommunikationsnätverket - CBRNE i samverkan - Hjälmargruppen - Rakel samverkansgrupp - Privat-offentlig samverkan Kunskapsdag B-smitta Samverkan och ledning Utveckling av RSA-arbetet Genomgång riskmatris Samhällsviktiga verksamheter Uppföljning av krisberedskapen Hällefors kommun Uppföljning av krisberedskapen Laxå kommun Uppföljning av krisberedskapen Lekebergs kommun ÖSAM, Örebro ordförande län (åtta län i Mellansverige) Klimat och samhällsplanering Kontinuitetsplanering Styrel Evakuering och utrymning Länskonferens Sociala risker Samverkan suicidlarm Klassning av dammar till farlig verksamhet	Regionala rådet skydd mot olyckor och krisberedskap T-sam och dess arbetsgrupper - Utbildning och övning - Risk- och sårbarhetsanalyser - Kriskommunikationsnätverket - CBRNE i samverkan - Hjälmargruppen - Rakel samverkansgrupp - Privat-offentlig samverkan Utveckling av RSA-arbetet Samhällsviktiga verksamheter Uppföljning av krisberedskapen i alla länets kommuner Kontinuitetsplanering Evakuering och utrymning Länskonferens Samverkan suicidlarm Klassning av dammar till farlig verksamhet
Erfarenhetsträffar	
Från branden i Västmanland	Flyktingsituationen
Rapporter och utredningar	
Förstärkningsresurser kartläggning Örebro läns gemensamma stöd för redovisning av risk- och sårbarhetsanalyser	
Övningar	
CBRNE fält eller skrivbordsövning Hjälmar skrivbords- och fältövning Utrymningsövning UTÖ Övning Karolina del 2 (flygolycka) Övning Tekla Rakelövningar WIS Signalskydd Funktionsövningar av Rakel, WIS, lync, videokonferens	Signalskydd Övning IRIS-tekniska stödsystem Funktionsövningar av Rakel, WIS, lync, videokonferens
Utbildningar	
Regional samverkanskurs (RSK) Regional samverkanskurs repetition Kommunal samverkanskurs Implementering av Lednings- och Samverkan (LoS) projektets resultat Kriskommunikation Kontinuitetsplanering Rakel Stabsmetodik Grundkurs samhällsskydd och beredskap	Regional samverkanskurs (RSK) Regional samverkanskurs repetition Kommunal samverkanskurs Se över rutiner och former för säker kommunikation

10. Källförteckning

Rapporter

Banverket 2006, Anläggningsbeskrivning Hallsbergs rangerbangård
BRÅ 2009:6, Grövre våld i skolan
Centrum för allmänmedicin 2009, Nådde hjälpen fram? Psykologiskt och socialt stöd i en kommun vid tsunamin
Energikontor Sydost 2006, Utvecklingsprojekt Kronoberg, elleveranssäkerhet etapp 2, Ökad energiberedskap – åtgärder på elanvändarsidan
Energimyndigheten 2009, Energimyndighetens slutrapportering, Extrema väderhändelser och klimatförändringens effekter på energisystemet
Energivärlden nummer 2, 2011, Information och nyheter från Energimyndigheten
FOI 2009, Att använda geografisk information vid väderkriser för att bistå sårbara grupper i ett förändrat klimat
FOI 2008, Hälsopåverkan av ett varmare klimat- en kunskapsöversikt
FOI 2011, Konsekvenser av värmeböljan i juli 2010
Fördjupning av Hallsbergs Översiktsplan 2010-2020
IVA 2008, Framsyn för krisberedskap, När krisen kommer
Jordbruksverket Rapport 2012:10, Vässa växtskyddet för framtidens klimat
KBM 2008, Det robusta sjukhuset
KBM 2008, Kommunernas tekniska försörjning har inte tillräcklig robusthet för att klara allvarliga kriser
KBM 2010, Faller en – faller då alla?
Livsmedelsverket 2011, Livsmedelsförsörjning i ett krisperspektiv
Länsstyrelserna 2011, Händelsescenario för Risk- och sårbarhetsanalys, Värmebölja i nutid och framtid
Länsstyrelsen i Örebro län 2011, Värmeböljor i Örebro län, En analys av inträffade värmeböljor och vilka åtgärder som kan behöva vidtas inför framtida värmeböljor
och en trafikolycka, 2009
Länsstyrelsen i Örebro län 2011, Stöd och förstärkningsresurser i Örebro län
Länsstyrelserna 2011, Händelsescenario för Risk- och sårbarhetsanalys, Skyfall i nutid och framtid
Länsstyrelsen i Örebro län 2011, Skyfall i Örebro län
Länsstyrelsen i Örebro län 2015, Örebro läns gemensamma stöd för redovisning av risk- och sårbarhetsanalyser
Medieutveckling 2010, Radio- och TV-verket
MSB 2010, Statistik och analys, Olyckor och kriser 2009/2010
MSB 2010, Perioder med stora snömängder vintern 2009/2010
MSB 2009, Transport av farligt gods – väg och järnväg 2009-2010
MSB 2011, Förslag till resultatmål för samhällets krisberedskap för försörjningen av dricksvatten, livsmedel och värme - Redovisning av regeringsuppdrag Fö2010/697/SSK
MSB 2010, Antagonistiska hot mot transporter av farligt gods
MSB 2012, Klimatförändringarnas konsekvenser för samhällsskydd och beredskap
MSB 2011, Ett första steg mot en nationell riskbedömning
MSB 2011, Vägledning för Risk- och sårbarhetsanalyser
MSB 2012, Risker, förmågor och sårbarheter 2012
Nerikes Brandkår 2014, Utryckningsstatistik 2001-2013
Regeringens skrivelse, Skr. 2009/10:124, Samhällets krisberedskap - stärkt samverkan för ökad säkerhet
Regionförbundet 2011, Regional översiktlig planering, Rumsligt perspektiv på utvecklingsstrategi för Örebroregionen
Riksrevisionen 2007:28, Krisberedskap i betalningssystem, Tekniska hot och risker
Räddningsverket 2004, Riskhantering i översiktsplaner – En vägledning för kommuner och länsstyrelser
Räddningsverket 2006, Kartläggning av farligt gods transporter september 2006
SMHI, Värmeböljor i Sverige, faktablad nr 49 – 2011
SMHI 2011, Klimatanalys för Örebro län - Modellering av temperatur, nederbörd och vattenflöden i ett framtida klimat Publ. nr 2011:20
Socialstyrelsen 2011, Effekter av värmeböljor och behov av beredskapsåtgärder i Sverige
SOU 2007:60, Sverige inför klimatförändringarna hot och möjligheter
SOU 2010:69, Förbättrad vinterberedskap inom järnväg

Strålsäkerhetsmyndigheten 2010, RSA 2010
Svenska kraftnät 2010, RSA 2010
Svevia, På väg nummer 4, 2011
Trafikverket, delrapport 1, sammanfattning och underlag till Störningar i järnvägstrafiken vintern 2009/2010
Regeringens proposition 2014/15:109 Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar

Internet

<http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Kvartals--och-halvarsstatistik---Kommun-lan-och-riket/385459/>
<http://msb.se/sv/Forebyggande/Samhallsviktig-verksamhet/>
<http://www.emdat.be/>
<http://smhi.se/kunskapsbanken/klimat/klimatforandringar-1.7206>
<http://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/extremt-vader-1.5779>
<http://www.smhi.se/kunskapsbanken/klimat/>
<http://www.smhi.se/klimatdata/vintersasongen-2009-2010-i-siffror-1.9643>
http://www.krisinformation.se/web/Pages/Page_24425.aspx
<http://www.krisinformation.se/web/StartPage.aspx?id=10937>
http://www.krisinformation.se/web/Pages/Page_11191.aspx
<http://www.energimyndigheten.se>
<http://www.sakerhetspolisen.se/terrorism/omterrorism.4.7671d7bb110e3dcb1fd80002841.htm>
<http://www.eon.se/templates/Eon2Nedladdningslista.aspx?id=69833&epslanguage=SV>
<http://www.sjv.se/amnesomraden/djur/omdjurenblirsjuka/smittsammadjursjukdomar/newcastlesjuka.4.2399437f11fd570e67580001177.html>
<http://energimyndigheten.se/styrelse>
<http://www.smhi.se/klimatanpassningsportalen/sapaverkassamhället/paverkanssektorer/telekommunikation-1.5914>
<http://www.smhi.se/klimatanpassningsportalen/sapaverkassamhället/paverkanssektorer/energiforsorjning-1.5913>
<http://www.nilsholgersson.nu/fileadmin/mediabank/www.nilsholgersson.se/Dokument/2011/Fjärrvarme/WEBFjv2011Orebro.pdf>
<http://www.jordbruksverket.se/formedier/nyheter/nyheter2011/bekampningavmjaltbrandpagar.5.6920cb9813122f26a5e80001864.html>
<http://ida.msb.se/ida2#page=a0008>
<http://ida.msb.se/ida2#page=a0087>
https://www.informationssakerhet.se/Om-informationssakerhet-kon/vad_ar_informationssakerhet/

Regelverk

Förordning med länsstyrelseinstruktion (SFS 2007:825)
Förordning om krisberedskap och höjd beredskap (SFS 2006:942)
Lagen om skydd mot olyckor (2003:778)
Kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544)
Lagen om skydd mot olyckor (2003:778)
Epizootilagen (1999:657)
12 § Förordning (2006:942) med länsstyrelseinstruktion
Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser; MSBFS 2015:3
Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners och landstings risk- och sårbarhetsanalyser; MSBFS 2015:5, MSBFS 2015:4
Lagen (SFS 1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor
Förordningen (1999:382) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor
Lag (2006:263) om transport av farligt gods

Länsstyrelsen
Örebro län

En samlande kraft!

www.lansstyrelsen.se/orebro

Besöksadress: Stortorget 22
Postadress: 701 86 Örebro
Telefon: 010-224 80 00
E-post: orebro@lansstyrelsen.se